

Universitair Netwerk
voor de Care sector
Zuid-Holland

2019

JAARVERSLAG

Met wetenschappelijk onderzoek
de ouderenzorg verbeteren

SAMEN
KENNIS
maken, **delen**
en **toepassen**

Bij het terugkijken naar 2019 krijg ik, en dat herkent u vast, in eerste instantie het gevoel dat het vorige jaar wel heel ver weg ligt. De afgelopen maanden zijn door de coronapandemie voor ieder van ons zo indrukwekkend geweest, dat het lijkt of er niets anders meer is om ons druk over te maken. Waarom kijken we nog terug met dit jaarverslag? Wat kunnen we leren van 2019, dat we kunnen gebruiken in de toekomst? Gelukkig is dat vrij veel, en zijn er veel meer overeenkomsten dan verschillen in wat we doen, waar we ons voor inzetten, wat ons bezig houdt.

De coronacrisis laat meer dan ooit zien dat het belangrijk is om kennis te maken, te delen en toe te passen - de missie van ons netwerk. Wat we allemaal al wisten, maar wat nu voor iedereen hopelijk duidelijk is, is de essentiële rol van de langdurige zorgsector in onze samenleving. Niet alleen zorgen wij liefdevol voor 120.000 kwetsbare bewoners, en talloze ouderen thuis, daarnaast zijn wij de belangrijkste speler in de herstelzorg, of het nu gaat over heupfracturen of over COVID-19. De verpleeghuiszorg is de Intensive Care van de ouderenzorg. Met liefde en toenemende bewezen kennis van zaken doen onze verzorgenden, verpleegkundigen, therapeuten, psychologen, artsen, helpenden, vrijwilligers, managers, geestelijk verzorgers in ons netwerk hun werk. In dit jaarverslag laten we een aantal van hen aan het woord over hoe zij met hun hart zorgen, en hoe zij kennis maken, delen of toepassen om dat goed te doen.

We leven in een tijd waarin we veel dingen die we gepland hadden noodgedwongen moeten veranderen: het grootschalig vieren van ons 15-jarig bestaan in de Stadsgehoorzaal in september 2020 gaat niet door, de kenniscafés zijn uitgesteld, en ook andere bijeenkomsten worden nu afgelast of digitaal uitgevoerd. Dataverzamelingen in het verpleeghuis zijn uitgesteld, en plotseling doen wij allerlei nieuwe onderzoeken die te maken hebben met het beheersen van de coronacrisis. De enorme veerkracht en flexibiliteit die ik zie in ons netwerk en bij ons UNC-ZH team heeft ons zo ver gebracht, en toont zich nu volop. We komen hier sterker uit en het brengt ons dichterbij elkaar, ook in een anderhalve meter samenleving, dat weet ik zeker.

We blijven graag in contact. Houdt u onze nieuwsbrieven, website en sociale media in de gaten?

Wilco Achterberg

VOORZITTER UNC-ZH - HOOGLERAAR INSTUTIONELE ZORG EN OUDERENGENEESKUNDE

Inhoudsopgave

2019 in vogelvlucht	4	Zorgen voor verpleeghuisbewoners in de laatste levensfase	27
Met wetenschappelijk onderzoek de ouderenzorg verbeteren	5	Workshop 'Onderzoeksvragen ophalen'	29
De verbinding met het academisch ziekenhuis	7	Workshops op de SANO-Wetenschapsdag	31
Het maatschappelijk belang	9	Promotie op GR_COPD-zorgpad	32
Kennis maken, delen en toepassen	11	UNC-ZH Thema Geriatrische revalidatie	34
Dankzij structurele financiering stappen gezet in de infrastructuur	13	Implementatieworkshop Meetplan geriatrische revalidatie	35
Start Linking pins	14	UNC-ZH naar EUGMS	37
Start coördinator PZ	14	UNC-ZH Thema Kwaliteit van leven bij dementie	38
De grote lijnen van het netwerk	15	Van thuis naar verpleeghuis met kwaliteit van leven - betekenisvolle activiteiten bij dementie	39
Ontwikkelde producten voor de praktijk	16	UNC-ZH Thema Palliatieve zorg bij dementie	41
UNC-ZH Kenniscafés	19	Uitwisseling tot in Japan	42
Samenwerking met hogescholen	21	Basiscursus Wetenschappelijk onderzoek voor het netwerk	44
UNC-ZH voor breed publiek	23	Samenwerkingen	46
Locatiebezoek VWS	23	Publicaties	47
Stimuleringssubsidie brengt praktijkvragen boven water	25		

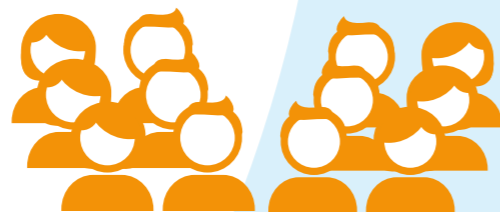
Samenwerking in de praktijk

Gerda Nijgh (Topaz)	6	Winnie Kleijntjens (master V&A) en Ilse van Dijk (Saffier)	30
Inge van Mansom (Marente)	8	Elisah Sneep en Jan van Akkooi (HWW Zorg)	33
Melanie van der Velde (Pieter van Foreest)	10	Eva Lodewijks (Florence)	36
Mathilde Akse (Aafje)	12	Ebru Sucu, Inge Mooyekind, Wilma Schrier en Brenda Schakenbos (vlnr, LUMC)	40
Jonathan Bogaerts (LUMC)	18	Lisa van Tol (LUMC/UNC-ZH)	43
Pascalie Billekens (Laurens)	22	Ingrid Verzijl en Carla Weerdenburg (ActiVite)	45
Jerry van der Lee en Bianca Voshol (ZHV)	24		
Patricia Huijbregts (WZH)	26		
Wing Tong namens de WOC (Argos Zorggroep)	28		

2019 in vogelvlucht

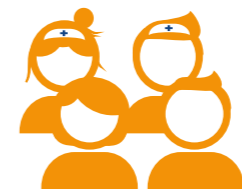
12
ouderenzorg-
instellingen in het
netwerk

2 symposia
4 kenniscafés

11
linking pins
(2,6 fte)

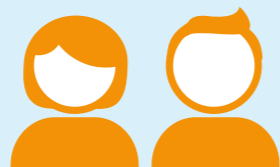
5
werkgroepoverleg
Wetenschappelijke
onderzoekscommissies

**Aanvullende
subsidies:**
Vanuit
lidorganisaties
(1 project KvL)
€ 200.000

7
onderzoeken op
geriatrische revalidatie

12 medewerkers
(6,3 fte)

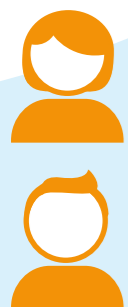

58
presentaties,
nationaal en internationaal

12
onderzoeken op
kwaliteit van leven
bij dementie

ZonMw
(2 projecten,
GR en KvL)
€ 225.000

23
onderzoekers in
het netwerk

1
proefschrift
Thema: Geriatrische
revalidatie

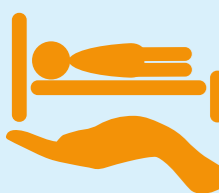

Doel
Verbeteren zorg
voor ouderen

12
Posterpresentaties,
nationaal en internationaal

Overig
(2 projecten KvL)
€ 321.550

5
onderzoeken op
palliatieve zorg bij
dementie

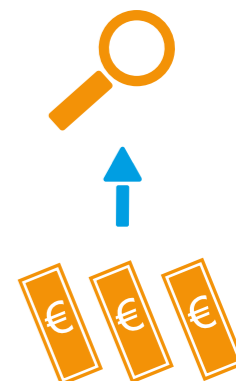

43
wetenschappelijke
publicaties

18
producten voor
ondersteuning
implementatie
(oa video's, workshops,
handleidingen)

6
bijeenkomsten
themagroepen

Met wetenschappelijk onderzoek de ouderenzorg verbeteren

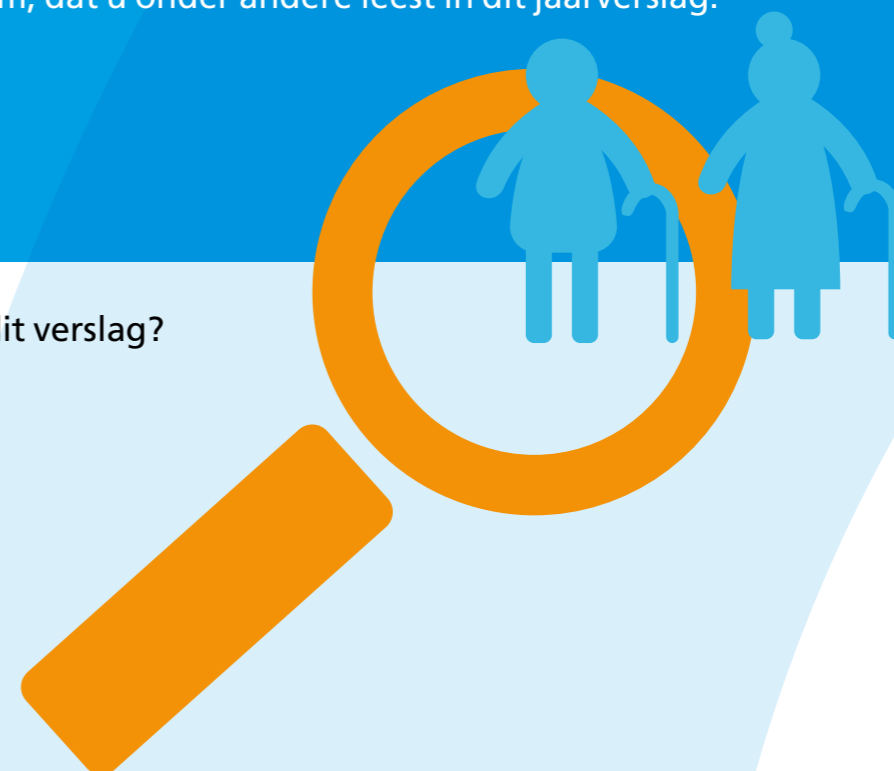

Het UNC-ZH is een netwerk van het LUMC en twaalf (in 2019) ouderenzorginstellingen in Zuid-Holland. Deze 13 organisaties kennen het belang van wetenschappelijk onderzoek voor verbetering van de ouderenzorg. In het UNC-ZH-netwerk zetten zij zich gezamenlijk in om dit **onderzoek te stimuleren, mogelijk te maken en te begeleiden.**

Met een **structurele financiering** (vanaf eind 2017) voor de academische netwerken ouderenzorg geeft VWS een belangrijke impuls aan wetenschappelijk onderzoek in de ouderenzorg. Deze bevestiging van het **maatschappelijk belang** geeft het UNC-ZH meer stabiliteit en duurzaamheid en de mogelijkheid om nog effectiever te kunnen bijdragen aan de verbetering van de ouderenzorg. In 2019 zijn hiervoor verdergaande stappen gezet om, dat u onder andere leest in dit jaarverslag.

Heeft u vragen over onderwerpen uit dit verslag?
U kunt ons mailen op unc-zh@lumc.nl.

LUMC Leids Universitair Medisch Centrum Ouderenzorginstellingen in het netwerk:

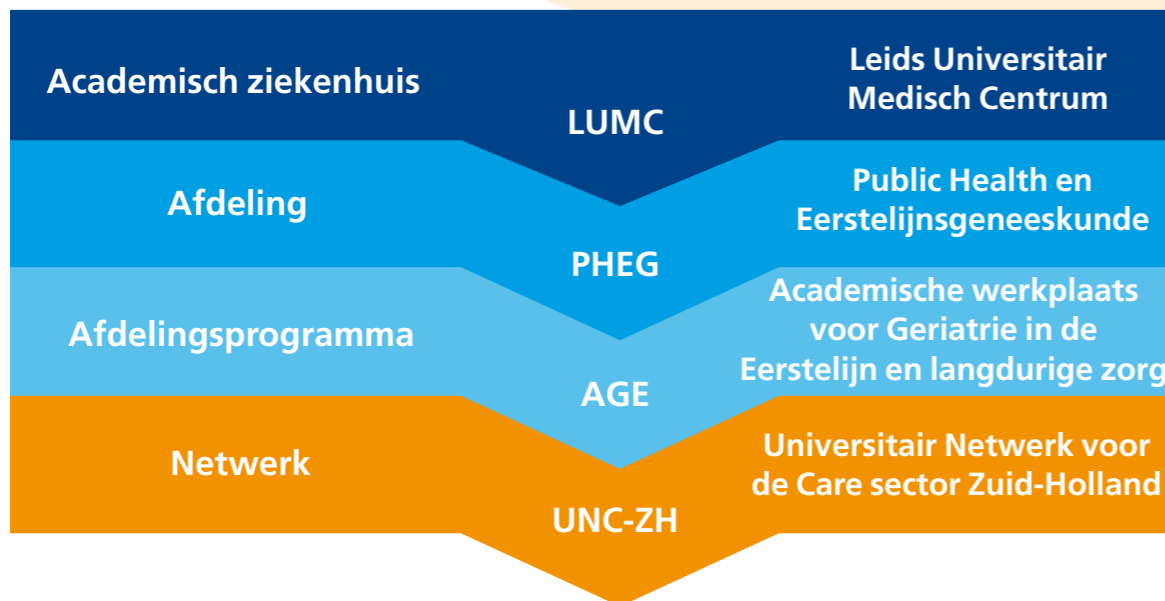
Gerda Nijgh (Topaz)

Als leerling binnengekomen bij Topaz werkt Gerda Nijgh nu als Hbo Verpleegkundige en Kwaliteitsverpleegkundige bij de revalidatiehotel Topaz Revitel. De behoefte aan nieuwe uitdaging bracht haar telkens verder. Tijdens de hbo-opleiding kwam zij in aanraking met onderzoek doen. Gerda: 'De meeste medestudenten hadden niet veel met onderzoek, maar ik vond het juist heel interessant. Mijn praktijkonderzoek deed ik bij Interne geneeskunde in het LUMC naar de verpleegkundige overdracht naar het verpleeghuis en hoe dat beter kon. Mijn drijfveer was de vraag hoe het nou komt dat er informatie mist bij de overdracht.'

Als kwaliteitsverpleegkundige heeft zij nu ruimte om onderzoek verder te brengen in de organisatie: 'Twee dagen per week sta ik uitgepland en kan ik aandacht besteden aan verbetering van de ouderenzorg. Onderzoek doen is daarin heel belangrijk, dat wil ik uitdragen. Ik wil meegeven dat 'evidence based' werken belangrijk is, dat dat je efficiëntie kan verbeteren. Daarom ben ik onlangs ook lid geworden van de WOC. Ook heel leuk vind ik dat ik mijn collega en onderzoeker Carolien de Vries bij haar onderzoek 'Pijn bij afasie' ga ondersteunen in de praktijk.'

De verbinding met het academisch ziekenhuis

De thema's van het UNC-ZH sluiten binnen het LUMC aan bij de Academische werkplaats voor Geriatrie in de Eerstelijns en langdurige Zorg (AGE). Deze werkplaats voor geriatrie is onderdeel van de afdeling Public Health en Eerstelijns geneeskunde (PHEG) van het LUMC. Het doel van het onderzoeksprogramma van AGE is het verbeteren van (de organisatie) van medische zorg aan ouderen, gebaseerd op wetenschappelijke kennis en evidentie. Het UNC-ZH draagt hieraan bij door de zorgpraktijk, het onderzoek en onderwijs/nascholing zo veel mogelijk te integreren.

Team UNC-ZH

Bovenste rij: voorzitter hoogleraar Wilco Achterberg
Middelste rij, vlnr: coördinator Palliatieve zorg Marcella Tam, wetenschappelijk coördinator en assistent professor Monique Caljouw, onderzoeker Lisa van Tol, senior onderzoeker Leonoor van Dam van Isselt, coördinator Kennis & Communicatie Eveline Korving, coördinator Geriatrische revalidatie Arno Doornebosch.
Onderste rij, vlnr: senior onderzoekers Rosalinde Poortvliet, Margot de Waal, Abi Akintola en Hanneke Smaling.

Inge van Mansom (Marente)

Inge van Mansom is specialist Ouderengeneeskunde (SO) en kaderarts Palliatieve zorg en werkt in een hospice van Marente. Ze is actief in samenwerking. Zo is zij o.a. lid van het regionale team Palliatieve zorg, docent aan de opleiding tot SO bij het LUMC en neemt deel aan de recent gestarte UNC-ZH themagroep Palliatieve zorg.

Deze UNC-ZH themagroep kan bijdragen aan de kennis van palliatieve zorg, aldus Inge: 'Zo'n themagroep met verschillende organisaties biedt de mogelijkheid om van elkaar te leren wat werkt en niet werkt. We bespreken ook onderzoeken als SigMa en Oog voor Naasten. Dit kan weer leiden tot implementatie in organisaties. De kennisuitwisseling is goed voor de hele regio. Gelukkig merk ik ook dat wij het bij Marente nog helemaal niet zo slecht doen!'

'Bij de tweede bijeenkomst bespraken we speerpunten die we in de organisaties kunnen verbeteren aan de palliatieve zorg. Een mooi speerpunt vind ik de familie meer betrekken bij het verloop van de ziekte dementie. Mensen weten vaak niet goed dat hun dierbare daaraan kan overlijden en wat dementie inhoudt richting het levenseinde. Hierin kunnen we nog veel verbeteren.'

Het maatschappelijk belang van wetenschappelijk onderzoek in de verpleeghuiszorg

De meest kwetsbare groep ouderen zijn altijd de kerndoelgroep geweest van de onderzoeken van het UNC-ZH. De huidige ontwikkelingen in onze samenleving maken deze onderzoeken extra urgent.

Gestimuleerd door overheidsbeleid wonen ouderen steeds langer thuis. Dit heeft impliciet tot gevolg dat de ouderen in verpleeghuizen de meest kwetsbare ouderen zijn. Met onze onderzoeken willen we juist de zorg voor deze kwetsbare groep ouderen verbeteren.

Weten wat werkt en niet werkt

Daarbij neemt naar verwachting de ouderenbevolking toe en zo ook de kwetsbare ouderen met bijvoorbeeld dementie. Tegelijkertijd zal het aantal inwoners dalen. Dit betekent dat er ook minder arbeidskrachten zijn om ouderen te verzorgen. Efficiënte zorg is daarom belangrijk. Wetenschappelijk onderzoek draagt bij aan efficiëntere zorg: weten wat werkt en niet werkt.

Complexe zorg vraagt om onderzoek

Bij ouderen spelen bovendien vaak meerdere aandoeningen tegelijk een rol bij het welbevinden en de gezondheid. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een gebroken heup door een val, maar tegelijkertijd ook bloedarmoede of dementie. Dit maakt de zorg vaak complex. Als zorgverlener moet je weten wat je doet. Wetenschappelijk bewezen behandelingen zijn daarin van onmisbaar belang.

BELANG WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK OUDERENZORG

Melanie van der Velde (Pieter van Foreest)

Als psycholoog bij Pieter van Foreest kwam Melanie op het spoor van de UNC-ZH stimuleringsubsidie. Zij was een van de winnaars in 2017 met haar onderzoek naar het effect van een groene, natuurlijke tuin op de kwaliteit van leven van bewoners met dementie in het verpleeghuis. Nu volgt een volgende stap.

Melanie: 'Ik had nooit gedacht dat ik de subsidie zou winnen, en nu ga ik zelfs door voor mijn promotieonderzoek. De afgelopen jaren zijn zo goed bevallen. De combinatie praktijk en wetenschappelijk onderzoek met en voor deze doelgroep, vind ik heel mooi. Mijn persoonlijke doel is dat alle verpleeghuisbewoners in persoonsgerichte vrijheid dagelijks vrij en zo laagdrempelig als mogelijk gebruik kunnen maken van een passende groene buitenomgeving. Ik probeer met mijn promotieonderzoek daaraan een steentje bij te dragen. Daarbij wil ik ook veel nadruk leggen op de implementatie van het proces en de samenwerking van het hele systeem rondom de bewoner. Zowel bij het UNC-ZH als bij Pieter van Foreest krijg ik de ruimte en begeleiding. Ik ben ontzettend blij met deze kans en de mogelijkheid mij verder te ontwikkelen.'

De slogan in de praktijk

SAMEN KENNIS maken, delen en toepassen

De activiteiten van het UNC-ZH zijn samengevat in de slogan kennis maken, kennis delen en kennis toepassen. Dit klinkt als een brede opgave maar geeft tegelijkertijd, samen met onze drie thema's, een toespitsing op onze taken. Bij elke activiteit richten wij ons op een van deze drie onderdelen binnen onze thema's.

Kennis maken

In 2019 liepen 22 onderzoeken op de drie thema's, ieder in een andere fase van onderzoek. Het kennis maken houdt ook in het stimuleren van onderzoek, het ophalen van vragen uit de praktijk en het begeleiden van de lopende onderzoeken.

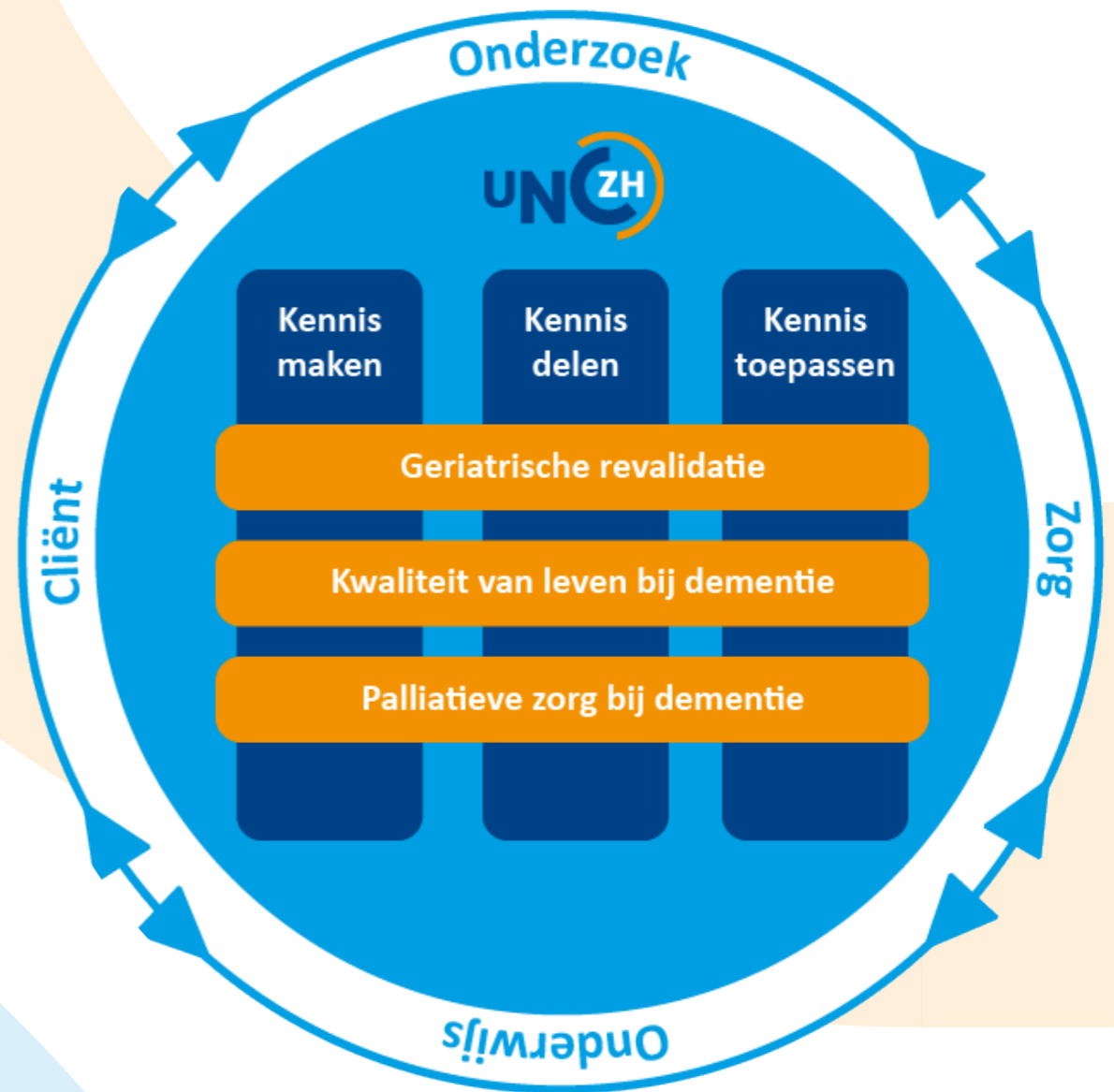
Kennis delen

Via het organiseren van twee symposia en vier Kenniscafé's, presentaties op congressen, factsheets, social media, nieuwsbrieven, interviews en

andere communicatie-uitingen deelden wij zo veel mogelijk de opgedane kennis. Ook deden wij verslag van voorbeelden uit de praktijk via website, social media en nieuwsbrieven. Zo veel mogelijk maken wij de vertaalslag naar begrijpelijke taal met verwijzing naar de wetenschappelijke basis, zodat ieder het kan oppakken. Het kennis delen is gericht op de onderzoekers, de zorg, de cliënten en in toenemende mate het onderwijs.

Kennis toepassen

Door de vertaling te maken naar de praktijk is het mogelijk de opgedane kennis toe te passen. Niet alle onderzoeken lenen zich hiervoor of vragen om verder onderzoek. Met de praktische vertaling maken wij het gemakkelijker om een interventie op te pakken. Voor 2020 blijft dit een van onze focuspunten.

Mathilde Akse (Aafje)

Al 20 jaar werkt Mathilde Akse als muziektherapeut voor mensen met dementie bij Aafje. Dit doet zij zowel bij cliënten thuis als in het verpleeghuis. In de thuissituatie krijgt ze een goede indruk hoe het met de mensen gaat en de situatie eromheen. In het verpleeghuis werkt zij veel met mensen met ernstige dementie en om onbegrepen gedrag te verminderen.

Mathilde: 'Bij thuiswonende cliënten is de dementie vaak beginnend maar je bent soms verbaasd hoe lang mensen nog thuis wonen. Zeker voor de mantelzorg is dit heel zwaar. In het verpleeghuis hadden wij een goed werkend gedragspreekuur voor de professionele verzorgenden, maar voor de thuissituatie niet. De mogelijkheid en werking van het gedragspreekuur voor mantelzorgers wilde ik graag onderzoeken. Met de UNC-ZH Stimuleringssubsidie won ik 10 uur onderzoeksbegeleiding, daar heb ik veel aan gehad.'

'Toen de basis klaar lag, kwam eigenlijk de vraag: waarom doe je hier geen promotieonderzoek naar? Ook Aafje stimuleert mij hierin. In 2020 start ik nu met het promotieonderzoek, daar heb ik veel zin. Alleen in de praktijk alles uitvinden brengt de zorg niet verder, ik ben ervan overtuigd dat evidence based werken heel belangrijk is.'

Dankzij structurele financiering stappen gezet in de infrastructuur

In 2018 kreeg het UNC-ZH en de vijf andere samenwerkende academische netwerken Ouderenzorg (samen SANO) goed nieuws: het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport stelde een structurele financiering vast voor de infrastructuur. Met deze subsidie kunnen de netwerken de organisatie en werkwijze versterken en verbeteren. Dit zette zich door in 2019.

De activiteiten van het Universitair Netwerk voor de Care sector Zuid-Holland (UNC-ZH) breiden zich steeds meer uit, de subsidie maakt een professionaleringslag mogelijk.

Coördinatie en verbinding

'Door het aanstellen van coördinatoren op onze onderzoeksthema's en verbindingspersonen (linking pins) in de zorginstellingen, kunnen wij de wetenschappelijke onderzoeken nog beter stimuleren en begeleiden. De uitwisseling en invoering van de verworven kennis worden ook belangrijke taken van deze collega's,' zo geeft UNC-ZH-voorzitter en hoogleraar Ouderengeneeskunde Wilco Achterberg aan.

'In 2019 is het team van het UNC-ZH uitgebreid met een coördinator Palliatieve zorg bij dementie en (senior) onderzoekers. Zij combineren onderzoek met taken ter ondersteuning van het netwerk. Ook was in 2019 het aantal linking pins compleet: elke organisatie had een linking pin aangesteld. Het wetenschappelijk onderzoek en de kennisuitwisseling leveren een belangrijke

bijdrage aan het verbeteren van de ouderenzorg in de verpleeginstellingen. Dankzij deze subsidie kunnen we dit in nog betere samenwerking voortzetten.'

Versterking infrastructuur

Met de subsidie zullen verschillende onderzoeken worden ondersteund, zoals onderzoek naar pijn en kwaliteit van leven bij dementie, en onderzoek naar het effect van zonnebanken bij verpleeghuisbewoners. Ook wordt voor de geriatrische revalidatie een digitaal platform ontwikkeld, waar data worden verzameld van meerdere instellingen. Deze data worden gebruikt voor kwaliteitsverbetering en wetenschappelijk onderzoek. Daarnaast zal de infrastructuur van het netwerk worden versterkt, en worden mogelijkheden gecreëerd om makkelijker kennis met elkaar te delen.

Kwaliteit langdurige zorg

Het ministerie van VWS heeft deze subsidie verstrekt om de kwaliteit van zorg in de langdurige zorg te verhogen. Gezamenlijk kennis maken, kennis delen en kennis gebruiken zijn daarbij belangrijk. VWS ziet het UNC-ZH en de andere academische netwerken hierin als een belangrijke partner.

Start Linking pins

Verbindingspersonen tussen onderzoek en praktijk

In het kader van de structurele financiering van ZonMw voor het verbeteren van de infrastructuur (zie [bericht hiervoor](#)) zijn de eerste linking pins in 2018 gestart.

In 2019 heeft dit zich doorgezet: de al langer lid zijnde organisaties hebben nu allemaal een linking pin aangesteld. Deze linking pins zijn medewerkers uit de organisaties die de verbinding gaan leggen tussen het netwerk, het onderzoek en de praktijk. Wat speelt er in een organisatie op het gebied van onderzoek? Wat zijn interessante vragen om verder te onderzoeken? De linking pins dragen bij aan het onderzoeksklimaat in de organisaties en de uitwisseling in kennis en informatie met het netwerk.

Start coördinator PZ

Een impuls voor kennisuitwisseling op palliatieve zorg bij dementie

Marcella Tam, de nieuwe coördinator Palliatieve Zorg bij dementie, startte in de zomer van 2019. Als eerste stap ging zij langs bij contactpersonen op palliatieve zorg in de lidorganisaties van het UNC-ZH.

'Palliatieve zorg heeft in iedere instelling aandacht, maar hoe het is georganiseerd en in hoeverre het onderdeel is van beleid, verschilt sterk. Hierin kunnen we van elkaar leren,' aldus Marcella, 'Ik heb bijzonder gemotiveerde en inspirerende collega's ontmoet met wie ik graag de handen ineen wil slaan om de palliatieve zorg nog beter te maken. Door mijn werk in de afgelopen decennia weet ik dat samenwerken, open delen en het betrekken van de doelgroep, tot mooie resultaten kan leiden. Mijn eerste kennismaking met de UNC-ZH leden bevestigt dit.'

De grote lijnen van het netwerk

Het bestuurdersoverleg in 2019

Het UNC-ZH bestaat niet zonder de lidorganisaties. In 2019 is het netwerk uitgebreid met 2 tot 12 lidorganisaties - in januari ActiVite en in de zomer HWW zorg.

Naast de vaste overleggen met de themagroepen, linking pins en WOC-voorzitters is er twee keer per jaar een overleg met de bestuurders, de WOC-voorzitters en de staf van het UNC-ZH. In dit bestuurdersoverleg bespreken we de grotere lijnen van het netwerk.

Compact en slagvaardig netwerk behouden

De groei van het netwerk is een van de onderwerpen tijdens het bestuurdersoverleg in 2019. Bij verzoek tot deelname moet de ambitie van de organisatie duidelijk zijn, werkelijk willen bijdragen aan wetenschappelijk onderzoek om de zorg voor ouderen te kunnen verbeteren. Dit vraagt om commitment van de raad van bestuur en dit uit te dragen in de organisatie. Een duidelijke conclusie uit het gesprek is dat het UNC-ZH bij voorkeur niet te veel groeit. Dit houdt het netwerk slagvaardig en zo blijft een krachtige kernorganisatie behouden.

Samenwerkingsvormen

Het aantal lidorganisaties zal niet te veel uitbreiden, maar het netwerk groeit desalniettemin. Met andere type partijen, zoals onderwijs of transmurale, gaat het netwerk samenwerkingsvormen aan om te professionaliseren en innoveren. In 2019 is contact gelegd met hogescholen (zie pagina 21).

eHealth, het Meetplan GR en kennis in de praktijk

Op de agenda van het bestuurdersoverleg stonden in 2019 daarnaast eHealth, het Meetplan Geriatrische Revalidatie en de synergie van kennis

en praktijk. Op eHealth is het belangrijk om focus te houden, er is veel aanbod. Als netwerk kunnen we hierin van elkaar leren: wat zijn de ervaringen, wat werkt goed? Opm basis van ervaringen werken we een plan uit.

Het Meetplan Geriatrische Revalidatie is een groot onderzoeksproject met veel commitment van de organisaties. De technische kant van het Meetplan was uitdagender dan verwacht en noodzakelijkerwijs is besloten van technische partij te wisselen. In 2019 zijn de juiste stappen genomen om het Meetplan in 2020 een vlucht te geven.

Om ontwikkelde kennis dicht bij de praktijk te krijgen, kiest het netwerk voor actieonderzoek. Op deze manier wordt al doende de kennis bekender in de praktijk en zijn de zorgmedewerkers dicht betrokken bij een implementatie. Het actieonderzoek en de praktijk versterken elkaar in het zoeken naar de juiste manier van het toepassen van de kennis.

Ontwikkelde producten

Handvatten voor de praktijk

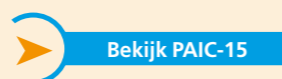
Binnen het UNC-ZH ontwikkelen we veel kennis over de zorg voor ouderen in verpleeghuizen. Om deze kennis verder te brengen tot in de daadwerkelijke zorg, ontwikkelen we zo veel mogelijk handvatten voor de praktijk. In 2019 kwamen de PAIC e-learning, de Namaste toolkit en de SigMa-methodiek algemeen beschikbaar. Al onze producten zijn te vinden in de [digitale bibliotheek](#) op de UNC-ZH website.

PAIC 15 e-learning: pijn herkennen bij mensen met dementie

Een internationaal team van artsen, verpleegkundigen, fysiotherapeuten, epidemiologen en psychologen heeft een pijn-observatieschaal ontwikkeld voor mensen met cognitieve problemen, in het bijzonder mensen met dementie: de 'Pain

Assessment in Impaired Cognition'. Kortweg: PAIC 15. De PAIC 15 helpt bij het herkennen van *vijftien* signalen van pijn, verdeeld over drie categorieën: gezichtsuitdrukkingen, lichaamsbewegingen en stemgeluiden. Vanuit het UNC-ZH waren onderzoeker Annelore van Dalen, hoogleraar Wilco Achterberg en senior onderzoeker Margot de Waal nauw betrokken bij dit project.

Namaste toolkit: familieprogramma voor mensen met ernstige dementie

Het Namaste Familieprogramma is een dagelijks zorgprogramma voor mensen met dementie die niet langer in staat zijn om aan de reguliere activiteiten deel te nemen. Er worden zinvolle activiteiten aangeboden die helpen om contact te maken, zoals bijvoorbeeld extra

huidverzorging of een handmassage. Persoonlijke, gerichte aandacht en contact met de persoon met dementie staan centraal. Het Namaste Familieprogramma is eerst uitgebreid getest in verschillende Nederlandse verpleeghuizen. Vanuit het UNC-ZH werkten Jenny van der Steen, Hanneke Smaling en Wilco Achterberg mee aan dit onderzoek en de lidorganisaties Woonzorgcentra Haaglanden en Laurens.

SigMa-methodiek: signaleren en markeren van de palliatief-terminale fase bij verpleeghuisbewoners

Hoe herken je als zorgmedewerker tijdig veranderingen bij een bewoner voor het inzetten van palliatieve zorg? De SigMa-methodiek biedt handvatten voor het

signaleren en markeren van de palliatief-terminale fase bij verpleeghuisbewoners. De methodiek is gebaseerd op de ervaringen uit een actieonderzoek in 10 Nederlandse verpleeghuizen. Huidverzorging of een handmassage. Persoonlijke, gerichte aandacht en contact met de persoon met dementie staan centraal. Het onderzoek en de ontwikkeling van de methodiek was een samenwerking tussen onderzoekers van het LUMC en AMC Amsterdam.

Ontwikkelde producten

Handvatten voor de praktijk (vervolg)

Oog voor Naasten: ontwikkeling van methodiek met proefimplementatie

Wat is nodig om goede zorg aan naasten te geven voor en na het overlijden van een dierbare? In het Oog voor naasten project is in 2018 op basis van literatuuronderzoek, een enquête en focusgroepen van zorgprofessionals en interviews met naasten onder andere een handreiking voor zorgprofessionals en een informatiebrochure voor naasten ontwikkeld.

In 2019 vond de proefimplementatie van deze Oog voor Naasten methodiek plaats in 3 ziekenhuizen en 5 verpleeghuizen in de Zuid-Holland, waaronder ook 3 UNC-ZH instellingen. De getrainde projectambassadeurs in de instellingen hebben in reguliere teambijeenkomsten of aparte lessen de

methodiek geïntroduceerd. Zorgafdelingen werden in de gelegenheid gesteld om zelf 'voor- en nazorg-doelen' te bepalen.

Tussen de 3 tot 6 maanden hebben de projectambassadeurs hun teamgenoten gestimuleerd en ondersteund in het geven van voor- en nazorg.

De meeste zorgverleners die de methodiek hebben gebruikt vonden dit een praktisch hulpmiddel voor de praktijk. Ook gaven ze aan dat ze meer kennis en vaardigheden hadden gekregen over het geven van voor-en nazorg. Op basis van focusgroep Gesprekken met zorgverleners (verzorgenden, verpleegkundigen, artsen) en interviews met nabestaanden is de methodiek verder uitgewerkt en verfijnd.

[Bekijk Oog voor Naasten-methodiek](#)

Meetplan geriatrische revalidatie

In het [UNC-ZH Meetplan geriatrische revalidatie](#) streven we ernaar om patiënt-uitkomsten in de zorg meetbaar te maken. Hierdoor kan de voortgang van patiënten gemonitord worden op patiënt niveau (in multidisciplinair overleg (MDO)) of op afdelingsniveau (in benchmark). Ook wordt wetenschappelijk onderzoek mogelijk gemaakt. Hiervoor is een basisset generieke meetinstrumenten vastgesteld. Het is een groot project binnen UNC-ZH dat later ook buiten het netwerk ingezet kan worden.

In 2019 hebben bijna alle organisaties binnen UNC-ZH de wens uitgesproken te willen deelnemen. Het registreren van gegevens kon door drie organisaties in de routinezorg worden geïmplementeerd: zorgprofessionals registreren (idealiter) alle cliënten en vragenlijsten in de applicatie QuestManager, aan te roepen vanuit het ECD.

We hebben dit jaar een data-engineer in dienst genomen voor het ontwerp van de centrale database. Deze is nodig voor het genereren van de benchmark en voor de (anonieme) data-uitgiftes aan wetenschappelijk onderzoekers. De centrale database wordt periodiek gevuld met de gepseudonimiseerde gegevens van deelnemende organisaties.

Tot slot wordt op de achtergrond verder gewerkt aan de onderbouwing van de gekozen vragenlijsten. Met literatuuronderzoek, met name naar de belangrijkste evaluatie-instrumenten COPM en USER. En met psychometrisch onderzoek naar de USER in samenwerking met het VUmc.

In 2020 zullen ook USER-gegevens uit het centrale databestand hiervoor geanalyseerd worden. Daarnaast richten we ons op een eerste rapportage met benchmark voor de deelnemende organisaties.

[Bekijk meer over Meetinstrument](#)

Jonathan Bogaerts (LUMC)

Opgeleid als apotheker, is zijn interesse inmiddels meer van middel naar mens gegroeid. Nu doet hij onderzoek naar het gebruikseffect van een medicijn. Jonathan: 'Mijn affiniteit met onderzoek is gegroeid, en ook met de Eerste lijn. Het gaat om vragen die er echt toe doen. Wat ik belangrijk vind is de vraag of geneesmiddelen goed gebruikt worden, of iedereen krijgt wat hij moet krijgen en dat niemand krijgt wat hij niet nodig heeft.'

Voor de DANTON-studie naar het stoppen met bloeddrukverlagende medicijnen en het effect op probleemgedrag bij mensen met dementie, bezoekt hij regelmatig verpleeghuizen. 'Het verpleeghuis was voor mij onbekend terrein, maar ik vind het fantastisch om mee samen te werken door de enorme goodwill en de inzet van de medewerkers. Er is oprechte interesse om zaken te verbeteren voor het werk en de patiënt. Bij de organisaties in het netwerk loopt ook de 'machinerie' rondom het onderzoek soepel.'

'Onderzoek trekt mij aan door enerzijds de verwondering en de nieuwsgierigheid en de ideeën tot uitvoering brengen. Je hebt iets op papier en dat breng je tot leven. Onderzoek kan een handvat geven om een moeilijke beslissing te nemen. Je moet kritisch beoordelen, hoe meer bewijs hoe beter je dat kunt beoordelen.'

UNC-ZH Kenniscafé

Onderzoek en innovaties

Op 8 april vond de eerste editie van het Kenniscafé/symposium 'Onderzoeken en innovaties' bij Pieter van Foreest plaats. Een goede manier voor collega's en UNC-ZH-leden om kennis te maken met verschillende onderzoeken bij Pieter van Foreest en innovaties die worden getest of die in de toekomst op de markt zullen komen.

Zelf kennismaken met innovaties

Een interessant kenniscafé met een mooie verdeling tussen luisteren naar presentaties en zelf kennis maken met verschillende innovaties. Zo kon je dansen met robot Lea of zelf ervaren hoe het is om met een exoskelet te werken.

Kennisdelen met presentaties

De presentaties waren over uiteenlopende onderwerpen. Over ervaringen uit de praktijk met technologische producten en over twee onderzoeken; naar seksualiteit en intimiteit en naar het inzicht krijgen in de wensen en behoeften van ouderen, om zo de kwaliteit van leven te vergroten. Een geslaagd Kenniscafé dat begin 2020 vervolg krijgt.

UNC-ZH Kenniscafé

Wensen en behoeften van ouderen met Indonesische achtergrond

Twee studenten van de master Vitality & Ageing onderzochten de ervaringen, wensen en behoeften van ouderen met een Indonesische achtergrond. Tijdens dit Kenniscafé bij Woonzorgcentra Haaglanden (WZH), waar zij hun onderzoek deden, vertelden zij de bevindingen.

Presentaties en interactieve discussie

Eerst sprak locatiemanager Jan Willem van den Dool over hoe WZH afstemt op de wensen en behoeften van ouderen met een Indonesische achtergrond. Na de bevindingen van de studenten leidde UNC-ZH coördinator Monique Caljouw een interactieve discussie hoe we de zorg kunnen afstemmen op de wensen en behoeften van mensen met een migratieachtergrond. De doelgroep zelf was goed vertegenwoordigd in het publiek bij dit Kenniscafé.

Cultuursensitieve aanpak

Als conclusie uit het onderzoek komt dat adequate aandacht van zorgverleners, ontwikkelaars en beleidsmakers voor een cultuursensitieve aanpak, fundamenteel is om ouderen met etnische achtergrond te motiveren gebruik te maken van een gezondheidsinstelling. Dit versterkt de kwaliteit van leven van ouderen en daarmee de uitwerking van de geboden zorg in zijn geheel.

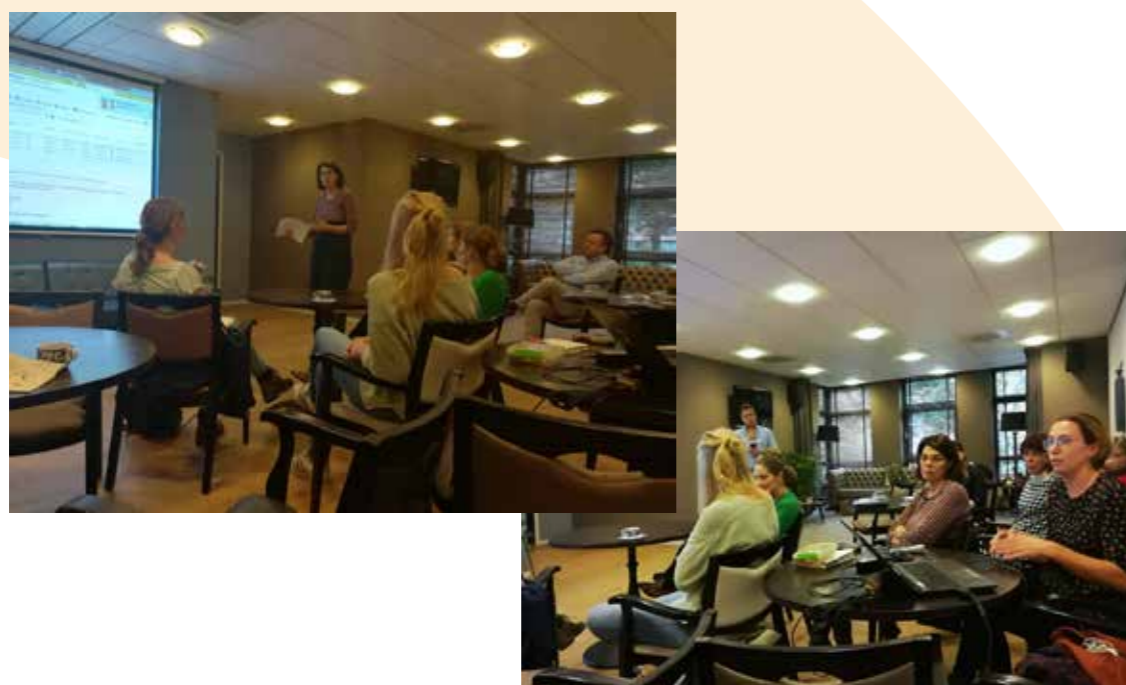

UNC-ZH Kenniscafé

Implementatie van de USER en COPM in de ICF-methodiek in het revalidatieplan

Saffier werkt in de geriatrische revalidatie met de ICF-methodiek. De ICF-methodiek biedt ook ruimte voor wetenschappelijk onderzoek. Zo kun je onderzoeken wat de effecten zijn van de aangeboden behandelingen en GRZ in het algemeen. Hoe werken de USER en COPM samen met de ICF-methodiek? In een kenniscafé vertelden de volgende sprekers hier meer over. Het was een nuttig Kenniscafé.

Raymond Bours, manager Behandeldienst en GRZ gaf een inleiding welke gevolgen dataverzameling heeft voor de cliënt. Renske Lelieveld, Physician Assistant vertelde meer over de inbedding van de USER en COPM in het revalidatieplan en gevolgen voor de sturing in de dagelijkse praktijk. Daarnaast vertelde Nicole Mos, verpleegkundige, over haar ervaringen in de praktijk op een GRZ-afdeling. Er was ook een gesprekstafel met ruimte voor ervaringsuitwisseling.

UNC-ZH Kenniscafé

Palliatieve zorg: onderzoeksresultaten voor de praktijk

Marente organiseerde een UNC-ZH Kenniscafé over palliatieve zorg. Onderzoekers Maartje Klapwijk ([Kwaliteit van leven en sterven](#)) en Lotje Bagchus ([SigMa](#)) gaven een presentatie over hun onderzoeken op palliatieve zorg. Daarnaast sprak lector Christian Wallner en verzorgde UNC-ZH Coördinator Marcella Tam een interactieve sessie. WOC-voorzitter Johan Verloop was de dagvoorzitter. Linking pin Trude Poot had alles goed georganiseerd samen met collega's. Het was een goed bezocht Kenniscafé met collega's uit alle gelederen en interessante discussies.

[Bekijk verslag en presentaties](#)

Kennisuitwisseling met Noorwegen

Met de Universiteit van Bergen in Noorwegen heeft het UNC-ZH een goed uitwisselingscontact. Data van onderzoeken, samenwerken in onderzoek, de uitwisseling vindt plaats op verschillende manieren. In 2019 bracht arts in opleiding tot onderzoeker (aioto) Paulien van Dam een bezoek aan Bergen.

Zij bezocht meerdere ouderenlocaties, en werkte daar aan een artikel voor haar onderzoek naar het effect van paracetamol op kwaliteit van leven bij mensen met gevorderde dementie in een verpleeghuis ([Q-PID studie](#)). Paulien schreef een verslag van haar bezoek en gaf ook de verschillen tussen Noorse en Nederlandse verpleeghuizen aan die haar opvielen.

[Lees verslag](#)

Samenwerking met hogescholen

De eerste 'invitational conference' als start voor verdere samenwerking

De eerste bijeenkomst met hogescholen om mogelijkheden bespreken om het wetenschappelijk onderzoek (nog) meer te integreren in het hbo. Welke mogelijkheden zijn er om de al aanwezige samenwerking rondom de thema's van het UNC-ZH en de [Vitale Delta](#), structureler te maken? Hoe kan er nog meer uitwisseling van kennis plaatsvinden?

Tijdens deze bijeenkomst werden er vele ideeën besproken, zoals hoe kunnen zorgprofessionals nog meer interdisciplinair samenwerken en hoe kan dat meer al in de basis tijdens de opleiding worden geïntegreerd? De bijeenkomst heeft veel enthousiasme opgeleverd waarbij er nog wel meer duidelijkheid moet komen hoe de beide netwerken elkaar kunnen versterken. Later in het jaar ondertekenden de Vitale Delta en het UNC-ZH een overeenkomst tot verdere samenwerking.

Pascalie Billekens (Laurens)

Pascalie werkt als verpleegkundig specialist bij Laurens, is linking pin, zit in de WOC en is assistent voor het onderzoek MySupport. Zij was contactpersoon voor het Q-PID-onderzoek om deelnemers te verzamelen. Pascalie: 'Voor de afdelingen maak je altijd de afweging tussen de factoren tijd en druk, je probeert het in te passen in de processen zoals ze al zijn.' Voor het onderzoek was een groot deel het observeren van de cliënten. 'De collega's kregen hier training in van de onderzoeker. Je merkte dat ze alerter werden op het signaleren van pijn bij cliënten met dementie. Door het onderzoek raakten ze meer betrokken bij dit onderwerp.'

'Het is goed om jezelf te blijven bevragen waarom je iets doet zoals je het doet en wat ook anders zou kunnen. Die professionele nieuwsgierigheid vind ik belangrijk. Daarbij is onderzoek niet het doel op zich, maar het middel om ergens te komen. In de WOC kijken we kritisch naar welke vragen worden gesteld voor een onderzoek. Een netwerk als het UNC-ZH geeft de onderzoekers ook een reality check, wat doet het voor de praktijk? Ik zie mezelf meer als een verbinder dan een onderzoeker pur sang. Om meer collega's bij onderzoek te betrekken organiseren we nu vanuit de WOC elke zes weken een WOC-bijeenkomst waarbij we bijvoorbeeld onderzoekers uitnodigen.'

'Onderzoek doen heeft altijd mijn interesse. Het is heel leuk om als assistent ook weer betrokken te zijn bij onderzoek. Eerder heb ik dat gedaan via het Erasmus MC als trainer. Voor het MySupport-onderzoek ga ik in gesprek met naasten. Het is een internationale studie. Eind april ga ik naar Belfast voor een training met andere assistenten uit vijf landen, daar ben ik wel heel benieuwd naar.'

UNC-ZH voor breed publiek

Op de markt van LUMC Wetenschapsdag

Het LUMC doet elk jaar mee aan de nationale Wetenschapsdag. Er is dan een grote markt met informatie en activiteiten voor jong en oud. In 2019 stond ook UNC-ZH voor het eerst op deze Wetenschapsdag. Met een vijftal collega's bemanden we op zondag een kraam.

We hadden veel aanloop. De activiteiten die we hadden gemaakt op basis van onze onderzoeken, spraken aan. Zo was er een pijnherkennings-test met foto's gebaseerd op de PAIC-15 voor de kinderen (en ouders), een dementiequiz en informatie over veel van onze onderzoeken. Het was een drukke en gezellige middag waarop het UNC-ZH zich aan een breed publiek heeft kunnen laten zien.

Locatiebezoek VWS

Kennismakingsronde langs de AWO's

Vertegenwoordigers van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) kwamen op locatiebezoek bij het UNC-ZH in Leiden. Dit bezoek was onderdeel van hun kennismakingsronde langs de vijf Academische Werkplaatsen Ouderen (AWO's). VWS geeft de AWO's in Nederland een structurele subsidie. Deze subsidie is bedoeld om bij de netwerken de organisatie en werkwijze, de infrastructuur, te versterken en te verbeteren. Het was nuttig om persoonlijk kennis te maken en uit te wisselen welke stappen het UNC-ZH met de structurele financiering van het VWS heeft genomen en van plan is te nemen.

Link met de praktijk

De link met de praktijk, zoals het verspreiden en implementeren van onderzoeksresultaten, had grote aandacht. Vanuit het UNC-ZH werken wij aan implementatiewerkshops, praktische vertalingen van onderzoeksresultaten en goede samenwerking met roc's en hogescholen.

UNC-ZH - Samenwerking in de praktijk

Jerry van der Lee en Bianca Voshol (Zonnehuisgroep Vlaardingen (ZHV))

Jerry van der Lee en Bianca Voshol, twee zorgmedewerkers bij ZHV, ontwikkelden een 'pijnbox' voor bewoners op hun afdeling. Aanleiding was het project Pijn in beeld en behandeld, waaraan ZHV meewerkte met het LUMC en het RIVM. Het doel van het project was het implementeren van de richtlijn pijn bij ouderen. Hierbij lag de nadruk vooral op het herkennen van de pijn, geven van voorlichting en daarnaast het inzetten van niet-medicamenteuze middelen.

Jerry en Bianca kwamen op het Pijnbox-idee doordat ze als aandachtsvelders Pijn betrokken waren bij het onderzoek. 'We hebben in vergaderingen gebrainstormd wat we allemaal konden gebruiken om pijn te verlichten bij bewoners buiten medicamenten.' In de pijnbox zitten allerlei hulpmiddelen om de pijn bij bewoners te verzachten of de aandacht te verleggen. Zo zijn er kussentjes en massageolie. 'De geurdiffuser wordt standaard gebruikt, want dat werkt vaak ontspannend.' De box staat op de afdeling en de hulpmiddelen proberen medewerkers eerst altijd zelf bij de bewoners. 'En als het werkt en goed bevalt, dan vragen we aan de familie of ze het hulpmiddel of product willen aanschaffen. Het plan is om cd's met rustgevende muziek aan de koffer toe te voegen, dat vinden mensen vaak ook prettig.' De pijnbox bevalt zo goed, dat ook andere afdelingen in ZHV een pijnbox gebruiken of gaan gebruiken.

Stimuleringssubsidie brengt praktijkvragen boven water

In 2019 reikten we alweer de vierde keer de jaarlijkse Stimuleringssubsidie uit. Het is duidelijk dat de subsidie steeds meer gaat leven, we hadden vijf inzendingen. Dit is ook dankzij het enthousiasmeringswerk van de linking pins en de prijswinnaars van vorig jaar. Zij brengen het onderzoek mede dichterbij de praktijk.

De onderzoeksvorstellen waren interessant en boden allemaal zeker mogelijkheden voor onderzoek, maar helaas kan er maar een de winnaar zijn.

De winnaars

Met de onderzoeksvraag naar 'Ervaringen en behoeften van zorgmedewerkers bij het herkennen en begeleiden van kauw- en slikproblemen bij mensen met dementie' wonnen logopedisten Josephine Jansen en Charlotte Landers van WZH de subsidie!

De prijs werd uitgereikt op het symposium 'Van thuis naar verpleeghuis met kwaliteit van leven' op 9 september in Leiden.

Achtergrond

Met de UNC-ZH Stimuleringssubsidie willen wij onderzoeksvragen uit de praktijk stimuleren. Dit is de vierde keer dat de prijs is uitgereikt. Met de subsidie en bijbehorende begeleiding zijn al mooie resultaten behaald. In een jaar tijd kan de winnaar aan de slag. Enkele winnaars gaan daarna ook verder in onderzoek.

Wilt u meer weten over de UNC-ZH Stimuleringssubsidie? In 2018 schreven we voor het Tijdschrift voor Ouderengeneeskunde een artikel over de vorige prijswinnaars.

Patricia Huijbregts (Woonzorgcentra Haaglanden)

Patricia Huijbregts is bestuurder én WOC-voorzitter van Woonzorgcentra Haaglanden (WZH). Met haar WOC-voorzitterschap wil zij meer ruimte geven aan onderzoek in de organisatie: 'Voorheen was het voor de WOC lastiger om een plek te veroveren, nu is er via mij voor de WOC een directe link met de Raad van Bestuur. Zelf ben ik gepromoveerd en draag ik onderzoek een warm hart toe. Ons werk is waardevol voor veel mensen. Het is goed om dit ook wetenschappelijk te onderbouwen. In de verpleeghuiszorg werken veel doeners die misschien wat minder geneigd zijn tot het doen of deelnemen aan onderzoek. Dan is actieonderzoek een goede methode omdat onderzoek en praktijk hand in hand gaan.'

'De WOC is bij WZH inmiddels verder ontwikkeld met subgroepen op bepaalde thema's. Dit werkt laagdrempelig en we bereiken zo meer medewerkers. Een voorbeeld is het leernetwerk Palliatieve zorg. Een bijeenkomst daarvan werkt als een strooppot; iedereen komt er op af, door alle lagen heen. Medewerkers weten het zo te organiseren dat ze erbij kunnen zijn. Onderzoek gaat hierdoor meer leven, door de inbreng van verschillende kanten. De WOC begeleidt hierin. Lecturer practitioner Mari Groenendaal is spin in het web van de WOC van WZH. Zij won de UNC-ZH Stimuleringssubsidie 2017 en combineert nu promotieonderzoek met haar werk bij WZH.'

UNC-ZH Symposium

'Zorgen voor verpleeghuisbewoners in de laatste levensfase'

In maart van 2019 vond het symposium over de praktische toepassing van de opbrengsten van het SigMa-project en de Namaste studie plaats.

Delen van onderzoeksresultaten

Onderzoekers van Namaste en SigMa deelden hun resultaten op het gebied van zorgen voor verpleeghuisbewoners in de laatste levensfase tijdens dit symposium in de Stadsgehoorzaal in Leiden.

In het SigMa-project gingen zorgmedewerkers, samen met onderzoekers, op zoek naar passende instrumenten om hen te ondersteunen bij het herkennen van de laatste levensfase en de zorgbehoeften. Tijdens het ochtendprogramma stonden de opbrengsten van dit project centraal. Tijdens het middagprogramma kwamen de bevindingen van de Namaste studie aan bod. In deze studie is onderzocht of het Namaste Familieprogramma de kwaliteit van mensen met gevorderde dementie kan verbeteren. Familie en vrijwilligers zijn nauw betrokken geweest bij de uitvoer van het zorgprogramma.

Workshops

Naast plenaire sessies konden de deelnemers naar verschillende workshops over de onderzoeken. Zeer leerzaam en boeiend waren ook de lezingen van de Amerikaanse Joyce Simard, initiatiefneemster Namaste Familieprogramma, en de Engelse Jo Hockey.

Keynote spreker was Joyce Simard, initiatiefneemster van het Namaste Familieprogramma in de Verenigde Staten. Zij hield een bevolgen presentatie.

Tweede buitenlandse gast was Jo Hockey van de Universiteit van Edinburgh om haar kennis over palliatieve zorg te delen.

Joyce Simard maakte graag tijd voor de deelnemers tijdens de koffiepauze.

UNC-ZH - Samenwerking in de praktijk

Wing Tong namens de WOC (Argos Zorggroep)

Wing Tong is gepromoveerd binnen de keroncologie, nu tweedejaars arts in opleiding tot Specialist Ouderengeneeskunde en doet stage-onderzoek in het LUMC. 'Hier kan ik mijn promotie-ervaring toepassen. Ik doe nu ook ervaring op om kwalitatieve data te verzamelen en niet alleen kwantitatieve data.' Daarnaast is hij weekendarts en lid van de WOC-commissie bij Argos Zorggroep. Over de WOC: 'In 2019 hadden we veel wisselingen in de WOC en zijn we een nieuwe weg ingeslagen. Er waait een frisse wind en we hebben een enthousiaste groep mensen.'

'Je kunt in elke organisatie onderzoek doen, maar je hebt draagvlak nodig, zowel van de Raad van Bestuur als van de werkvloer. Daar is de WOC een goed instrument voor. Door onderzoek kun je ouderengeneeskunde mogelijk verder brengen. Ook hier gaat het om zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek.'

'Als WOC werken we er in 2020 hard aan om de WOC en onderzoek binnen de organisatie te promoten. Ook het UNC-ZH willen we bij Argos nog bekender maken.'

Van links naar rechts:
Wing Tong, AIOS Ouderengeneeskunde, Mascha Bartels, gezondheidspsycholoog, Inge van den Berg, Verpleegkundig Specialist, Greet Eijgenraam, gedragsconsulent in opleiding en werkplekcoach, Arjan Lansbergen, master geriatrie fysiotherapeut en Karin Vastbinder, secretaresse Raad van Bestuur en kwaliteitsmedewerker.

WOC-leden niet op de foto:
Anne den Broeder, logopedist, Nicoline van der Hagen, manager Expertise en Behandeling, Corine Teeuwisse, beleidsmedewerker Raad van Bestuur, Iris Theeuwen, manager Argos Academy, Coby Vergunst, ambulante verpleegkundige, Arie Vermaas, manager Wonen en Zorg en Josette Monster, secretaresse Raad van Bestuur.

Workshop 'Onderzoeksvragen ophalen' op Vilans-congres

Op donderdag 31 januari 2019 was het congres 'Zoek het uit! Praktijk en wetenschap dicht bij elkaar'. Kenniscentrum Vilans organiseerde dit symposium voor belangstellenden uit de langdurende zorg voor ouderen en gehandicapten. Het UNC-ZH organiseerde een van de workshops en had een goed bezochte informatiestand.

Subsidiewinnaars mede-presentator

De vraag in de UNC-ZH workshop was hoe je ideeën voor het ophalen van onderzoeksvragen uit de praktijk kunt ophalen. Het UNC-ZH stimuleert medewerkers uit de organisaties hun onderzoeksvragen in te dienen door het instellen van een onderzoeksstimuleringssubsidie. Twee winnaars van deze subsidie presenteerden hun onderzoeksvraag.

Linking pin tussen wetenschap en praktijk

Een andere succesvolle opzet is het instellen van de 'linking pin'-functie. De linking pin is werkzaam in een van de organisaties en is de verbindende persoon tussen onderzoek en wetenschap: welke onderzoeken lopen er in de organisatie, welke vragen spelen er? Linking pin Christa Nanninga leidde dan ook deze workshop en vertelde over haar ervaringen.

De aanwezigen wisselden in groepjes ervaringen en goede voorbeelden uit. Deze werden daarna plenair besproken zodat ieder ideeën had om praktijkvragen op te halen.

Vilans heeft een verslag gemaakt van deze kennisdag, en ook van de workshop van UNC-ZH.

➤ [VERSLAG WORKSHOP](#)

➤ [VERSLAG CONGRES](#)

**Winnie Kleijntjens (rechts,
master
Vitality and Ageing) en Ilse van
Dijk (Saffier)**

Winnie Kleijntjens volgde de master Vitality and Ageing aan het LUMC en liep haar stage bij zorgorganisatie Saffier, lid van het UNC-ZH. Zij interviewde daar revaliderende ouderen over hun levensvragen. 'De mentale kant heeft mijn interesse. Het was heel leuk om de mensen te interviewen. Ik sprak ze een tot twee uur over wat zij belangrijk vinden in hun leven en wat ze nog nodig hebben. Ook kreeg ik een goede indruk van de zorg in het verpleeghuis door daar te zijn. Kwaliteit van de zorg voor ouderen is wel mijn passie geworden.'

Ilse van Dijk is bij Saffier nu het aanspreekpunt voor stagestudenten. Zij is Beleidsadviseur Ontwikkeling en Wetenschap en daarnaast linking pin. 'De samenwerking met studenten bevordert het evidence based werken in de praktijk. Het is mooi om te zien dat studenten en medewerkers elkaar stimuleren om kritische vragen te stellen over de zorg van alle dag. Waarom doen we wat we doen? Hoe kan het beter? Zo is het onderzoek van Winnie waardevol voor Saffier en sluit het goed aan bij ons motto: "Oog voor wat telt".'

Workshops op de SANO-Wetenschapsdag

De SANO Wetenschapsdag was dit jaar in Nijmegen, georganiseerd door UKON. Het thema was Implementatie en werd van verschillende kanten besproken. Van het UNC-ZH waren de linking pins en WOC-leden goed vertegenwoordigd. Net als de andere academische netwerken voor ouderenzorg verzorgde UNC-ZH 2 workshops.

Workshop Onderzoek en praktijk dichter bij elkaar

Linking pin Christa Nanninga van Zonnehuisgroep Vlaardingen verzorgde de workshop over onderzoek en praktijk dichter bij elkaar brengen. Dit deed zij samen met twee winnaars van de UNC-ZH Stimuleringsubsidie voor onderzoek, Melanie van der Velde (Pieter van Foreest) en Mariska Vielvoye (Zonnehuisgroep Vlaardingen). Alle drie brachten zij voorbeelden van praktijk en onderzoek dichter bij elkaar brengen.

Uit de interactie met de deelnemers zijn nog meer ideeën uit zorginstellingen naar voren gekomen. Deze zijn verzameld in de presentatie die terug te vinden is op de UKON-website (zie de link onderaan deze pagina).

Workshop Implementatie

Daarnaast verzorgde ook UNC-ZH coördinator Arno Doornebosch een workshop samen met linking pin Arjan Lansbergen (Argos Zorggroep) over implementatie. Aan de hand van een matrix konden de deelnemers aan de slag voor een eigen of fictief project en hiermee oefenen.

De SANO Wetenschapsdag is voor alle medewerkers van de lidorganisaties met interesse in onderzoek in een van de zes academische netwerken voor ouderenzorg: UKON, UNC-ZH, UNO-VUmc, UNO-UMCG, AWO Zuid-Limburg en Tranzo. Elk jaar organiseert een van de netwerken de Wetenschapsdag.

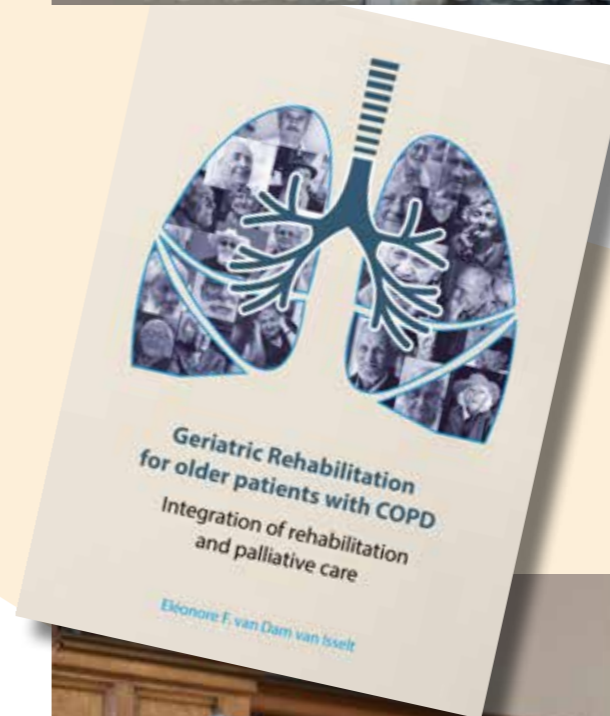
Leonoor van Dam van Isselt promoveert op GR_COPD-zorgpad

Oudere mensen met de chronische longziekte COPD hebben specifieke zorg en revalidatie nodig, dat ondervond specialist Ouderengeneeskunde Leonoor van Dam van Isselt tijdens haar werk met deze patiënten.

Voor haar promotieonderzoek onderzocht zij de haalbaarheid en effectiviteit van een specifiek behandelprogramma. Op basis van de onderzoeksresultaten zou het GRZ_COPD zorgpad beschikbaar moeten zijn voor alle patiënten binnen deze specifieke doelgroep en setting. Ouderen met COPD zijn gebaat bij een gespecialiseerd revalidatieprogramma.

Leonoor van Dam van Isselt promoveerde 4 april 2019 op haar onderzoek naar een Geriatrisch revalidatiezorgpad voor patiënten met ernstige COPD. Zij werkt het GRZ_COPD zorgpad samen met een expertpanel verder uit voor verspreiding en praktische toepassing.

UNC-ZH - Samenwerking in de praktijk

Elisah Sneep en Jan van Akkooi (HWW Zorg)

'Het verbeteren van de kwaliteit van zorg voor al onze cliënten is een prioriteit die wij binnen HWW zorg ons ten doel hebben gesteld, deze samenwerking met UNC-ZH gaat ons zeker helpen dit te bereiken.' Met deze motivatie is HWW zorg dit jaar deel gaan nemen aan het UNC-ZH. 'Dit doel sluit naadloos aan bij de doelen van UNC-ZH en dus kon een samenwerking niet uitblijven. Daarnaast biedt het UNC-ZH ook nog de mogelijkheid voor medewerkers om de onderzoekscompetenties meer te benutten en te ontwikkelen. Dit is natuurlijk iets wat mij net na mijn studie verplegingswetenschappen meteen aanspreekt,' vertelt Elisah Sneep beleidsadviseur kwaliteitszorg en wijkverpleegkundige.

Jan van Akkooi (manager Behandeldienst) vult aan: 'De afgelopen opstartperiode en de komende tijd waren we vooral bezig met het installeren van een WOC. Voor 2020 kijken we uit naar een verdere samenwerking met onderzoekers en het netwerk om van en met elkaar te leren om zo niet alleen de kwaliteit van de zorg aan onze cliënten maar aan alle ouderen in de VVT sector te verbeteren. Met frisse moed kijken we dus uit naar onderzoeksvoorstellen om gezamenlijk deze kennis te vergaren.'

UNC-ZH Thema

Geriatrische revalidatie

LINKS

[Overzicht onderzoeken GR](#)

[UNC-ZH Meetplan GR](#)

[Technologie in de ouderenzorg](#)

Binnen het UNC-ZH werken we met de lidorganisaties aan de ontwikkeling en implementatie van het UNC-ZH Meetplan Geriatrische Revalidatie (GR). Om deze ontwikkeling en implementatie te ondersteunen hebben we in 2019 diverse acties ondernomen:

- 1 publicatie van een artikel in het Nederlands Tijdschrift voor Geriatrie Fysiotherapie: '[Interdisciplinair samenwerken in de geriatrische Revalidatie](#)';
- 2 het geven van een workshop implementatie: 'Implementeren van het Meetplan GR Handen en voeten' (zie beschrijving op volgende pagina 31) om verder te komen;
- 3 de 'themagroep GR' waarin professionals uit de lidorganisaties deelnemen, is vijf keer bij elkaar geweest. Deze bijeenkomsten worden goed

bezoekt en is een stevige basis voor kennisuitwisseling;

4 het geven van de workshop implementatie tijdens de SANO wetenschapsdag: Implementeren in het echt: Niets praktischer dan een goede theorie (zie pagina 30);

5 het nemen van stappen om de applicatie QuestManager voor het Meetplan GR af te nemen bij Philips VitalHealth. Hierdoor valt de tussenpersoon ertussenuit en kunnen voor 2020 nieuwe stappen worden genomen.

De coördinator GR, Arno Doornebosch, bezocht diverse zorginstellingen zowel binnen als buiten het UNC-ZH om de opgedane kennis en ervaringen met het UNC-ZH Meetplan GR te delen.

In 2019

- 7 Publicaties
- 18 Presentaties
- 6 Lopende onderzoeken
- 6 Posterpresentaties
- 1 Proefschrift

Nieuwe onderzoeken op Geriatrische revalidatie:

- Pijn bij afasie
- Therapeutisch klimaat in de geriatrische revalidatie

[Overzicht onderzoeken Geriatrische revalidatie](#)

Implementatieworkshop

Meetplan geriatrische revalidatie

In 2019 verzorgde het UNC-ZH een workshop over implementatie van het Meetplan geriatrische revalidatie voor de leden van het UNC-ZH. Het doel van deze workshop was het in kaart brengen waar de lidorganisaties staan met de implementatie van het Meetplan GR en welke stappen zij te nemen hebben.

Aan de hand van een vooraf ingevulde vragenlijst, gaf coördinator GR Arno Doornebosch, workshopleider samen met stafadviseur Tony Poot van het LUMC, een overzicht van de al genomen stappen in de implementatie en waar nog aandachtspunten liggen bij de verschillende organisaties.

Waarom een Meetplan GR?

Dit overzicht was het vertrekpunt van de workshop. Naast de huidige stand van zaken besteedden zij ook aandacht aan 'Value

Based Healthcare' (wetenschappelijk bewezen gezondheidszorg). Hierbij zoomden de workshopleiders in op het waarom van het Meetplan: onder andere het kunnen vergelijken van gegevens en de ouderenrevalidatie zo verder te brengen.

Een theoretisch model dat aan de orde kwam, kan de deelnemende organisaties verder helpen bij het nemen van de volgende stappen. Dit model geeft de deelnemers inzicht in de genomen, gemiste en nog te nemen stappen.

Terugkijkend op de workshop heeft het de lidorganisaties die al verder zijn met hun implementatie direct veel gegeven om door te pakken. De deelnemende organisaties die meer aan het begin staan van de implementatie, heeft het beter inzicht gegeven waarom het belangrijk is om bij een complexe implementatie als deze, stappen goed gestructureerd uit te voeren.

Een goed implementatie- en communicatieplan zijn nodig en bij de uitvoering een grote diversiteit aan deskundigen binnen de organisatie om tot een mooi en succesvol resultaat te komen.

Eva Lodewijks (Florence)

Eva is diëtist en linking pin bij Florence. Voor haar was het werken in de ouderenzorg een bewuste keuze: 'In plaats van een eigen praktijk als diëtiste wilde ik met ouderen werken in de zorg. Hier werk je multidisciplinair samen en kun je werken in de eerste lijn.' Daarvoor werkte zij in de thuiszorg en ketenzorg.

'Toen ik als diëtist bij Florence startte, volgde ik de master Evidence based practice in healthcare. In onderzoek vind ik de samenwerking heel belangrijk: hoe gebruik je elkaar en elkaars kennis om de zorg te verbeteren. Als linking pin kan ik hier goed aandacht aan besteden. Ik heb de organisatie nu op verschillende plekken leren kennen. De samenwerking met de andere linking pins is inspirerend, je helpt elkaar verder. Ik hoop dat we in 2020 meer kunnen deelnemen aan onderzoek op de werkvloer. Afgelopen jaar zijn er al kleine stappen genomen. Er is nu een goede flow, er komt meer ruimte voor onderzoek. Ik hoop meer te organiseren in de verpleegkundigensfeer. Er zijn ook genoeg collega's die hierin actief zijn en graag onderzoek willen doen. Het evidence based werken spreekt aan.'

UNC-ZH naar EUGMS

Hét congres op geriatrische revalidatie

Arno Doornebosch, UNC-ZH Coördinator op geriatrische revalidatie, bezocht samen met collega's het jaarlijkse EUGMS-congres. Dit is het congres van de European Geriatric Medicine Society met als belangrijk thema de geriatrische revalidatie.

Internationale interesse voor UNC-ZH onderzoeken

Geriatrische revalidatie is een van onze drie onderzoeksthema's en in 2019 liepen 7 onderzoeken op dit gebied. Met posters waren we goed vertegenwoordigd op het congres.

De volgende onderzoeken konden wij presenteren:

- CREATE (Lian Tijssen)
- FIT-HIP (Maaïke Scheffers)
- Interdisciplinair werken in de geriatrische revalidatie (Arno Doornebosch)
- GR_COPD (Leonoor van Dam van Isselt)
- Screening for malnutrition in patients admitted to the hospital with a proximal femoral fracture (Max van der Sijp)

Daarnaast hadden Wilco Achterberg en Romke van Baalen nog bijdragen aan symposia op respectievelijk 'Orthogeriatrics – EBM capita selecta' en 'New perspectives on Geriatric Rehabilitation'.

Dinner with conversation

Aansluitend op de tweede dag van het congres had Arno Doornebosch een diner geïnitieerd. Om nuttige discussies op gang te brengen had hij een aantal discussievragen opgesteld. De discussies leverden interessante inzichten op over interdisciplinair werken in de geriatrische revalidatie. De genodigden kwamen verspreid uit de verschillende netwerken in wetenschappelijk onderzoek in de ouderenzorg (SANO).

Een samenvatting van de bevindingen tijdens dit congres is opgesteld door Arno Doornebosch en kunt u via onderstaande link lezen.

UNC-ZH Thema Kwaliteit van leven bij dementie

LINKS

[Overzicht onderzoeken KvL](#)

[Namaste Toolkit](#)

[PAIC e-learning](#)

Onze projecten richten zich op het vinden van in de praktijk toepasbare handvatten om de kwaliteit van leven van mensen met dementie te verbeteren en te behouden. Het gaat hierbij om wat mensen met dementie bij vroege diagnose dementie zelf belangrijk vinden voor hun kwaliteit van leven, de transitie en het behoud van betekenisvolle activiteiten bij een opname in het verpleeghuis, en het kunnen inzetten van gepersonaliseerde interventies voor het behoud van kwaliteit van leven als mensen met dementie eenmaal in het verpleeghuis wonen.

Onderwerpen waar wij ons op richten betreffen problemen zoals pijn en onbegrepen gedrag, maar ook zorgafhankelijkheid en mantelzorgparticipatie. Om tot een optimaal resultaat te komen, streven wij ernaar de zorgpraktijk, het onderzoek en onderwijs waar mogelijk te integreren.

Zo zijn we bezig met een scoping review naar niet-farmacologische activiteiten die kwaliteit van leven van mensen met dementie in het

verpleeghuis bevorderen en zijn we gestart met een onderzoekstraject naar het effect van een groene, natuurlijke buitenomgeving (tuin) op de kwaliteit van leven van mensen met dementie in het verpleeghuis.

Om familie en vrijwilligers meer te betrekken bij de zorg voor mensen met ernstige dementie, is naar aanleiding van het onderzoek naar het Namaste Care Familieprogramma een toolkit ontwikkeld om dit programma in de dagelijkse zorg thuis en in het verpleeghuis te implementeren.

Voor de verbetering van herkenning en behandeling van pijn bij mensen met dementie is in samenwerking met het UNO-UMCG een pijnprogramma ontwikkeld, PAIC-15, waarvan in 2019 de gratis e-learning online ging. De implementatie van pijnherkenning staat voor 2020 op het programma.

In 2019

13 Publicaties

28 Presentaties

9 Lopende onderzoeken

1 Posterpresentatie

Nieuwe onderzoeken op Kwaliteit van leven bij dementie:

- Vitale tuin
- Behouden van betekenisvolle activiteiten bij dementie bij transitie
- Betrekken familie bij aanpak onbegrepen gedrag bij dementie

[Overzicht onderzoeken Kwaliteit van leven bij dementie](#)

UNC-ZH Symposium 'Van thuis naar verpleeghuis met kwaliteit van leven - betekenisvolle activiteiten bij dementie'

Het krijgen van dementie verandert iemands leven en een verhuizing naar het verpleeghuis kan ook ingrijpend zijn. Wat kunnen we doen om mensen met dementie te ondersteunen en zich beter thuis te laten voelen in hun nieuwe woonomgeving?

Toenadering naar mensen met dementie

Deze vragen spelen in verschillende onderzoeken bij het UNC-ZH en kwamen aan bod tijdens het symposium 'Van thuis naar verpleeghuis - betekenisvolle activiteiten bij de dementie'. In de zorgwereld vindt een verschuiving plaats van benadering van ouderen met dementie; er komt meer ruimte voor wie iemand was en zijn of haar netwerk. Onderzoeken bevestigen en helpen bij deze benadering.

Dat dit onderwerp leeft bleek uit de hoge opkomst. Het was ook een mooie gelegenheid om bijzonder hoogleraar Anne-Mei The te horen spreken over haar visie bij mensen met dementie. Het verslag van dit symposium geeft een impressie van deze inspirerende dag.

Anne-Mei The, bijzonder hoogleraar Langdurige Zorg en Dementie aan de Universiteit van Amsterdam, bracht met aansprekende voorbeelden haar visie Sociale Benadering Dementie onder de aandacht.

Naast de andere sprekers sprak ook wetenschappelijk coördinator van het UNC-ZH, Monique Caljouw, over onderzoek naar kwaliteit van leven bij dementie.

Met ruim 300 bezoekers was het symposium goed bezocht. De samenstelling was mooi divers: verzorgenden, (kwaliteits) verpleegkundigen, fysiotherapeuten, dagbestedingscoaches, locatie- en teammanagers, psychologen en beleidsadviseurs én uit alle organisaties uit het netwerk. En ruimte in het programma elkaar te ontmoeten.

UNC-ZH - Samenwerking in de praktijk

Ebru Sucu, Inge Mooyekind, Wilma Schrier en Brenda Schakenbos (vlnr, LUMC)

Dit is het onderzoeksteam van het LUMC op de afdeling PHEG. Binnen het UNC-ZH is er geen onderzoek zonder minstens een van deze leden. Zij komen over de vloer bij de zorgorganisaties, geven presentaties, bellen na, doen metingen en verwerken de data. Alles in goed overleg met de contactpersonen van de zorginstelling en nauwe samenwerking met de onderzoekers. Zo werkten zij in 2019 mee aan bijvoorbeeld het Q-PID-onderzoek en de DANTON-studie.

UNC-ZH Thema Palliatieve zorg bij dementie

LINKS

[Overzicht onderzoeken PZ](#)

[SigMa Methodiek](#)

[Oog voor Naasten-methodiek](#)

Palliatieve zorg (PZ) is onderdeel van de zorg in elke zorginstelling voor ouderen. UNC-ZH heeft in 2019 bijgedragen aan de kwalitatieve verbetering van deze palliatieve zorg o.a. via het ontwikkelen van tools die verzorgenden helpen om beter symptomen en behoeften te kunnen signaleren en markeren wanneer een bewoner in de palliatief-terminale fase is (SigMa-methodiek). Maar ook via een methodiek om naasten te ondersteunen (Oog voor Naasten). Diverse UNC-ZH instellingen waren hierbij betrokken.

Daarnaast startten twee nieuwe projecten specifiek over en voor mensen met dementie en hun naasten. Het project mySupport, bedoeld om naasten van verpleeghuisbewoners met dementie te ondersteunen bij proactieve zorgplanning, en het CONT-END programma, een internationaal programma waarin we o.a. werken aan perspectieven op acceptabele zorg bij dementie in de laatste levensfase en naar de effecten van proactieve zorgplanning bij dementie.

De ontwikkelde inzichten zijn internationaal gedeeld op o.a. het congres van de European Association for Palliative Care (EAPC), de Nederlands-Vlaamse wetenschapsdagen en de Alzheimer Europe Conferentie. Een posterpresentatie over een gesprekshulp over levenseindezorg voor personen met dementie en hun naasten kreeg een 2e prijs voor beste poster op het congres van de International Society of Advance Care Planning. Over advance care planning bij dementie is gepresenteerd op wetenschapsavonden voor specialisten ouderengeneeskunde in LUMC tot aan in Belfast waar het 1e internationale congres PZ bij dementie plaatsvond, en in Tokyo.

In 2019 inventariseerde de nieuwe coördinator PZ, Marcella Tam, hoe de PZ binnen de UNC-ZH lidorganisaties is georganiseerd, hun uitdagingen en goede voorbeelden. Dit was ook het startsein voor de 1e themabijeenkomst met de PZ-experts van de lidorganisaties.

In 2019

20 Presentaties

5 Lopende onderzoeken

11 Presentaties

Nieuwe onderzoeken op Palliatieve zorg bij dementie:

- Het CONT-END Programma
- mySupport

Overzicht onderzoeken Palliatieve Zorg bij dementie

Uitwisseling tot in Japan

Samenwerking in dementie-onderzoek

Na 10 jaar samenwerken was het zo ver: voor het eerst ging senior onderzoeker Jenny van der Steen naar Japan, op uitnodiging van Dr. Miharu Nakanishi in Tokyo. Om het vijfde samenwerkingsproject (het onderzoeksproject CONT-END) te bespreken, maar vooral ook om een bijdrage te leveren aan de plannen aldaar om de zorg te verbeteren voor mensen met dementie in alle stadia: voor diagnose tot aan het einde van het leven.

Tot in de Japanse details

Over de zorg voor mensen met dementie organiseerden de Japanse onderzoekers een symposium. Jenny van der Steen was ook uitgenodigd om te komen spreken. Het was tot in de puntjes voorbereid, inclusief een nabespreking de volgende dag waarbij ook verslaggevers van belangrijke kranten waren uitgenodigd.

Het 'middendeel' van dementiezorg was voor haar rekening: advance care planning bij dementie. Prof. Claudia Cooper (UK) sprak over voorkomen van dementie, en Prof. Marcel Arcand (Canada) over het levenseinde.

Beeldvorming van dementie

Een verbindend element dat belangrijk werd gevonden in Japan was beeldvorming, ofwel stigma. Wat als dementie een ziekte lijkt die je had kunnen voorkomen? En wat doet het met mensen om in een vroeg stadium van de ziekte vooruit te blikken naar wat er misschien gaat komen? Of het spreken over palliatieve zorg bij dementie?

In Japan is overlijden op een psychiatrische afdeling van een ziekenhuis een veel voorkomend scenario bij dementie. Niet ideaal, maar thuis blijven is dat ook niet want je familie tot last zijn is wel het laatste wat men wil. In dat licht werd ook advance care planning gezien: dat je vooral vroeg bedenkt wat de plaats van zorg of overlijden zou moeten zijn. En dat je ook vooraf zou kunnen bepalen geen anti-psychotica te willen.

Lisa van Tol (LUMC/UNC-ZH)

Lisa van Tol doet onderzoek binnen de verpleeghuiszorg naar cliëntparticipatie in onderzoek. Als masterstudent Vitality and Ageing aan het LUMC had zij de keuze al duidelijk gemaakt dat ouderen haar aan het hart liggen. Met haar onderzoek wil ze een methode (of werkwijze) ontwikkelen die onderzoekers helpt om te werken mét de cliënt in plaats van óver de cliënt.

Lisa: 'We zien dat er in onderzoek steeds vaker ruimte is voor de stem van de cliënt of de patiënt: door onderzoek te doen samen met je doelgroep, sluit onderzoek beter aan op daadwerkelijke wensen, behoeften, en mogelijkheden. Deze aansluiting bij het dagelijks leven in de praktijk is in onderzoek binnen de verpleeghuissector minstens net zo relevant als in andere zorgsectoren, maar vraagt om een passende methode. Hoe geef je als onderzoeker bijvoorbeeld cliënten met gevorderde dementie een stem in je project? Wanneer vraag de cliënt zelf, en wanneer diens mantelzorger, zorgverlener of de cliëntenraad? Hoe bereik je als onderzoeker cliënten binnen de muren van het verpleeghuis? Dit soort vragen zullen tijdens het ontwikkelen van de methode gaandeweg worden beantwoord.'

'In mijn contact met ouderen zie ik dat participatie hen persoonlijk ook vaak wat brengt: zingeving, regie, en uiteindelijk verbeterde kwaliteit van leven. En daar draait het natuurlijk om.'

Basiscursus Wetenschappelijk onderzoek voor het netwerk

Op donderdag 11 april presenteerden Monique Caljouw (assistent professor) en Rosalinde Poortvliet (senior onderzoeker) de basiscursus Wetenschappelijk Onderzoek aan een enthousiaste groep cursisten.

Een groot aantal van de zorgorganisaties van het UNC-ZH was vertegenwoordigd bij de cursus. De verschillende professionele achtergronden van de deelnemers, zorgden voor een levendige uitwisseling.

Een goed begin is de basis

De start voor wetenschappelijk onderzoek, zoals de probleemstelling en een onderzoeksvraag, is vaak lastiger dan gedacht. Er zijn veel elementen waarmee rekening moet worden gehouden. De cursusgevers brachten deze kennis graag over. Op deze manier is het ook mogelijk om wetenschappelijk onderzoek te stimuleren.

Aan de slag

Na een korte introductie over het UNC-ZH, volgde een inleiding over het opzetten van onderzoek en het beoordelen van onderzoeksvorstellen. In groepjes werd geoefend met het opstellen van een probleem, een onderzoeksvraag en een doelstelling aan de hand van de PICO-methode.

's Middags werd geoefend met het beoordelen van een onderzoeksvoorstel met de Cranberry-studie als voorbeeld.

'Een geslaagde dag, niet in het minst door de goede presentatie en de enthousiaste deelnemers, de afwisselende werkvormen en de lekkere lunch!', aldus een deelnemer. En voor herhaling vatbaar, voor 2020 komt deze ook in de agenda.

UNC-ZH - Samenwerking in de praktijk

Ingrid Verzijl en Carla Weerdenburg (ActiVite)

Ingrid (verpleegkundig specialist en linking pin) en Carla (verpleegkundige) zijn enthousiaste pleitbezorgers van het DANTON-onderzoek naar het afbouwen van bloeddrukverlagende medicijnen in relatie tot kwaliteit van leven. Ingrid: 'Ik had eerder al interesse in dit onderzoek, toen was het nog in een beginstadium. Toen het deelnameverzoek uiteindelijk via het bestuur binnenkwam, was de beslissing snel genomen. De deelname van cliënten liep bij ons ook heel voorspoedig.'

Carla: 'Ik vind het altijd leuk om mee te werken aan onderzoek naast mijn gewone werk. Je wilt toch de beste zorg geven. Ik ben heel benieuwd wat er uit dit onderzoek komt, of we inderdaad bloeddrukverlagende medicijnen kunnen minderen. Elk medicijn dat minder gegeven wordt is mooi meegenomen.'

Ingrid vult aan: 'Voor mijn werk vind ik het belangrijk om mee te doen aan onderzoek om meer kennis te vergaren en betere zorg te kunnen geven. Ik vind het ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid die je als zorgprofessional hebt. En het is daarnaast gewoon leuk om te doen.'

Samenwerkingen

Elk jaar organiseren de Samenwerkende Academische Netwerken Ouderenzorg (SANO) een wetenschapsdag. In 2019 waren we op bezoek bij het UKON in Nijmegen. Alle netwerken verzorgden een workshop. Vooraf vond ook het tweejaarlijkse coördinatorenoverleg plaats. Sinds dit jaar alle netwerken een medewerker voor communicatie hebben, vindt ook op dit vlak regelmatig overleg plaats.

Samenwerking binnen het UNC-ZH en met externe samenwerkingspartners of stakeholders

In de komende jaren wordt samenwerking tussen partijen steeds belangrijker, om zowel wetenschappelijke als praktijk innoverende initiatieven te laten slagen. Daartoe zal zo veel als nodig worden samengewerkt met relevante partijen zowel binnen de regio Zuid-Holland, als nationaal en waar nodig ook internationaal.

Deze samenwerking loopt uiteen van intensief samen optrekken in de ontwikkeling en verspreiding van kennis alsook het gebruiken van elkaars netwerk om dit doel te realiseren.

Regionale samenwerking

Om de onderzoeksthema's beter af te kunnen stemmen op de wensen en behoeften van ouderen en mantelzorgers wil het UNC-ZH in de komende jaren zich actief inzetten op participatie van ouderen- en cliënten in zowel onderzoek als de verspreiding van kennis.

Met de volgende regionale instellingen zijn reeds contacten en vormen van samenwerking:

- Transmuralis, Leiden
- Stichting Topcare, Leiden
- Boerhaave Nascholing, Leiden
- Ouderenberaad Zorg en Welzijn Regio Zuid-Holland Noord
- Propallia, Leiden
- Transmurale zorg Den Haag en omstreken
- Hogescholen en de ROC's in Zuid-Holland

Landelijke samenwerking

Het UNC-ZH werkt samen met:

- Actiz
- Vilans
- Verenso
- V&VN
- Paramedisch Instituut
- Studio GRZ
- VIR e-Care Solutions BV

Samenwerkingen in onderzoek

Er zijn samenwerkingsverbanden op het gebied van:

- Het thema geriatrische revalidatie met: Solis, Deventer; RSZK/de Zorgboog, Bladel/Bakel.
- En alle SANO-leden: op de thema's geriatrische revalidatie, kwaliteit van leven en dementie. Tevens vindt verkenning plaats t.a.v. samenwerking op cliëntparticipatie.

Internationale samenwerking

- Nottingham University, United Kingdom (Dr. Adam Gordon): thema geriatrische revalidatie en kwaliteit van leven bij dementie
- Universiteit van Bergen, Noorwegen (Prof.dr. Bettina Husebø): thema kwaliteit van leven bij dementie
- European Association for Palliative Care (EAPC) (Dr.ir. Jenny van der Steen): thema palliatieve zorg
- European Geriatric Medicine Society (EUGMS) (Prof.dr Wilco Achterberg): thema geriatrische revalidatie. O.a. oprichting taskforce geriatrische revalidatie en samenwerking in onderwijs.

Publicaties

Thema Kwaliteit van leven bij dementie

Griffioen, C., Husebo, B. S., Flo, E., Caljouw, M., & Achterberg, W. P. (2019). Opioid Prescription Use in Nursing Home Residents with Advanced Dementia. *Pain medicine (Malden, Mass.)*, 20(1), 50–57. DOI: 10.1093/pm/pnx268

Kromhout, M. A., Rius Ottenheim, N., Giltay, E., Numans, M. E., & Achterberg, W. P. (2019). Caffeine and neuropsychiatric symptoms in patients with dementia: A systematic review. *Experimental gerontology*, 122, 85–91. DOI: 10.1016/j.exger.2019.04.017

van Dam, P. H., Caljouw, M., Slettebø, D. D., Achterberg, W. P., & Husebo, B. S. (2019). Quality of Life and Pain Medication Use in Persons With Advanced Dementia Living in Long-Term Care Facilities. *Journal of the American Medical Directors Association*, 20(11), 1432–1437. DOI: 10.1016/j.jamda.2019.02.019

Habiger, T. F., Achterberg, W. P., Flo, E., & Husebo, B. S. (2019). Psychosis symptoms in nursing home residents with and without dementia: Cross-sectional analyses from the COSMOS study. *International journal of geriatric psychiatry*, 34(5), 683–691. DOI: 10.1002/gps.5067

van der Ploeg, M. A., Streit, S., Achterberg, W. P., Beers, E., Bohnen, A. M., Burman, R. A., ... Poortvliet, R. (2019). Patient Characteristics and General Practitioners' Advice to Stop Statins in Oldest-Old Patients: a Survey Study Across 30 Countries. *Journal of general internal medicine*, 34(9), 1751–1757. DOI: 10.1007/s11606-018-4795-x

Akintola, A. A., Achterberg, W. P., & Caljouw, M. (2019). Non-pharmacological interventions for improving quality of life of long-term care residents with dementia: a scoping review protocol. *BMJ open*, 9(12), e032661. DOI: 10.1136/bmjopen-2019-032661

Achterberg, W. P., Everink, I. H., van der Steen, J. T., & Gordon, A. L. (2019). We're all different and we're the same: the story of the European nursing home resident. *Age and ageing*, 49(1), 3–4. DOI: 10.1093/ageing/afz145

van der Ploeg, M. A., Floriani, C., Achterberg, W. P., Bogaerts, J., Gussekloo, J., Mooijaart, S. P., ... Drewes, Y. M. (2019). Recommendations for (Discontinuation of) Statin Treatment in Older Adults: Review of Guidelines. *Journal of the American Geriatrics Society*, 10.1111/jgs.16219. Advance online publication. DOI: 10.1111/jgs.16219

de Waal, M., van Dalen-Kok, A. H., de Vet, H., Gimenez-Llort, L., Konstantinovic, L., de Tommaso, M., ... Achterberg, W. P. (2019). Observational pain assessment in older persons with dementia in four countries: Observer agreement of items and factor structure of the Pain Assessment in Impaired Cognition. *European journal of pain (London, England)*, 10.1002/ejp.1484. Advance online publication. DOI: 10.1002/ejp.1484

Kunz, M., de Waal, M., Achterberg, W. P., Gimenez-Llort, L., Lobbezoo, F., Sampson, E. L., ... Lautenbacher, S. (2020). The Pain Assessment in Impaired Cognition scale (PAIC15): A multidisciplinary and international approach to develop and test a meta-tool for pain assessment in impaired cognition, especially dementia. *European journal of pain (London, England)*, 24(1), 192–208. DOI: 10.1002/ejp.1477

Achterberg W. P. (2019). How can the quality of life of older patients living with chronic pain be improved?. *Pain management*, 9(5), 431–433.

Groenendaal, M., Loor, A., Trouw, M., Achterberg, W. P., & Caljouw, M. (2019). Perspectives of Healthcare Professionals on Meaningful Activities for Persons with Dementia in Transition from Home to a Nursing Home: An Explorative Study. *Healthcare (Basel, Switzerland)*, 7(3), 98. DOI: 10.3390/healthcare7030098

van Dalen-Kok, A. H., Achterberg, W. P., Rijkmans, W. E., de Vet, H. C., & de Waal, M. W. (2019). Pain assessment in impaired cognition: observer agreement in a long-term care setting in patients with dementia. *Pain management*, 9(5), 461–473. DOI: 10.2217/pmt-2019-0025

Thema Geriatrische revalidatie

van Dam van Isselt, E. F., Groenewegen-Sipkema, K. H., van Eijk, M., Chavannes, N. H., & Achterberg, W. P. (2019). Pain in patients with chronic obstructive pulmonary disease indicated for post-acute pulmonary rehabilitation. *Chronic respiratory disease*, 16, 1479972318809456. DOI: 10.1177/1479972318809456

Scheffers-Barnhoorn, M. N., van Eijk, M., van Haastregt, J., Schols, J., van Balen, R., van Geloven, N., ... Achterberg, W. P. (2019). Effects of the FIT-HIP Intervention for Fear of Falling After Hip Fracture: A Cluster-Randomized Controlled Trial in Geriatric Rehabilitation. *Journal of the American Medical Directors Association*, 20(7), 857–865.e2. DOI: 10.1016/j.jamda.2019.03.009

van Dam van Isselt, E. F., van Eijk, M., van Geloven, N., Groenewegen-Sipkema, K. H., van den Berg, J. K., Nieuwenhuys, C., ... Achterberg, W. P. (2019). A Prospective Cohort Study on the Effects of Geriatric Rehabilitation Following Acute Exacerbations of COPD. *Journal of the American Medical Directors Association*, 20(7), 850–856.e2. DOI: 10.1016/j.jamda.2019.02.025

Achterberg, W. P., Cameron, I. D., Bauer, J. M., & Schols, J. M. (2019). Geriatric Rehabilitation-State of the Art and Future Priorities. *Journal of the American Medical Directors Association*, 20(4), 396–398. DOI: 10.1016/j.jamda.2019.02.014

Publicaties (vervolg)

Kabboord, A. D., van Eijk, M., van Dingenen, L., Wouters, M., Koet, M., van Balen, R., & Achterberg, W. P. (2019). [Reliability and usability of a weighted version of the Functional Comorbidity Index](#). *Clinical interventions in aging*, 14, 289–299. DOI: 10.2147/CIA.S185112

Tijssen, L. M., Derksen, E. W., Achterberg, W. P., & Buijck, B. I. (2019). [Challenging rehabilitation environment for older patients](#). *Clinical interventions in aging*, 14, 1451–1460. DOI: 10.2147/CIA.S207863

Bosma, M. S., Nijboer, T., Caljouw, M., & Achterberg, W. P. (2019). [Impact of visuospatial neglect post-stroke on daily activities, participation and informal caregiver burden: A systematic review](#). *Annals of physical and rehabilitation medicine*, S1877-0657(19)30072-7. Advance online publication. DOI: 10.1016/j.rehab.2019.05.006

Thema Palliatieve zorg

Baranska, I., Kijowska, V., Engels, Y., Finne-Soveri, H., Froggatt, K., Gambassi, G., Hammar, T., Oosterveld-Vlug, M., Payne, S., Van Den Noortgate, N., Smets, T., Deliëns, L., Van den Block, L., Szczerbinska, K.; PACE (2019). [Factors Associated with Perception of the Quality of Physicians' End-of-life Communication in Long-Term Care Facilities: PACE Cross-Sectional Study](#). *J Am Med Dir Assoc*. 2019 Sep 11. pii: S1525-8610(19)30578-X. DOI: 10.1016/j.jamda.2019.07.018

van der Steen, J.T., Ter Riet, G., van den Bogert, C.A., Bouter, L.M (2019). [Causes of reporting bias: a theoretical framework](#). *Version 2*. *F1000Res*. 2019 Mar 12 [revised 2019 Jan 1];8:280. DOI: 10.12688/f1000research.18310.2

Honinx, E., van Dop, N., Smets, T., Deliëns, L., Van Den Noortgate, N., Froggatt, K., Gambassi, G., Kylänen, M., Onwuteaka-Philipsen, B., Szczerbinska, K., Van den Block, L.; PACE (2019). [Dying in long-term care facilities in Europe: the PACE epidemiological study of deceased residents in six countries](#). *BMC Public Health*. 2019 Aug 30;19(1):1199. DOI: 10.1186/s12889-019-7532-4

Ten Koppel, M., Pasman, H.R.W., van der Steen, J.T., van Hout, H.P.J., Kylänen, M., Van den Block, L., Smets, T., Deliëns, L., Gambassi, G., Froggatt, K., Szczerbinska, K., Onwuteaka-Philipsen, B.D.; PACE (2019). [Consensus on treatment for residents in long-term care facilities: perspectives from relatives and care staff in the PACE-cross-sectional study in 6 European countries](#). *BMC Palliat Care*. 2019 Aug 29;18(1):73. DOI: 10.1186/s12904-019-0459-9

Nishimura, M., Kohno, A., van der Steen, J.T., Naganuma, T., Nakayama, T. (2019). [Conceptualization of a good end-of-life experience with dementia in Japan: a qualitative study](#). *Int Psychogeriatr*. 2019 Aug 28;1-11. DOI: 10.1017/S1041610219001017

Honinx, E., Smets, T., Piers, R., Deliëns, L., Payne, S., Kylänen, M., Baranska, I., Pasman, H.R.W., Gambassi, G., Van den Block, L.; PACE; European Association for Palliative Care vzw; European Forum For Primary Care; Age Platform Europe, and Alzheimer Europe (2019). [Agreement of Nursing Home Staff With Palliative Care Principles: A PACE Cross-sectional Study Among Nurses and Care Assistants in Five European Countries](#). *J Pain Symptom Manage*. 2019 Nov;58(5):824-834. DOI: 10.1016/j.jpainsymman.2019.06.015

Van Rickstal, R., De Vleminck, A., Aldridge, MD., Morrison, S.R., Koopmans, R.T., van der Steen, J.T., Engelborghs, S., Van den Block, L. (2019). [Limited engagement in, yet clear preferences for advance care planning in young-onset dementia: An exploratory interview-study with family caregivers](#). *Palliat Med*. 2019 Oct;33(9):1166-1175. DOI: 10.1177/0269216319864777

Lennaerts, H., Steppe, M., Munneke, M., Meinders, M.J., van der Steen, J.T., Van den Brand, M., van Amelsvoort, D., Vissers, K., Bloem, B.R., Groot, M. (2019). [Palliative care for persons with Parkinson's disease: a qualitative study on the experiences of health care professionals](#). *BMC Palliat Care*. 2019 Jul 9;18(1):53. DOI: 10.1186/s12904-019-0441-6

Baranska, I., Kijowska, V., Engels, Y., Finne-Soveri, H., Froggatt, K., Gambassi, G., Hammar, T., Oosterveld-Vlug, M., Payne, S., Van Den Noortgate, N., Smets, T., Deliëns, L., Van den Block, L., Szczerbinska, K.; PACE. [Perception of the Quality of Communication With Physicians Among Relatives of Dying Residents of Long-term Care Facilities in 6 European Countries: PACE Cross-Sectional Study](#). *J Am Med Dir Assoc*. 2019 Jul 1. pii: S1525-8610(19)30402-5. DOI: 10.1016/j.jamda.2019.05.003

Ten Koppel M, Onwuteaka-Philipsen BD, Van den Block L, Deliëns L, Gambassi G, Heymans MW, Kylänen M, Oosterveld-Vlug MG, Pasman HRW, Payne S, Smets T, Szczerbinska K, Twisk JW, van der Steen JT; PACE (2019). [Palliative care provision in long-term care facilities differs across Europe: Results of a cross-sectional study in six European countries \(PACE\)](#). *Palliat Med*. 2019 Oct;33(9):1176-1188. DOI: 10.1177/0269216319861229

Boogaard, J.A., van der Steen, J.T., de Boer, A.H., van Groenou, M.I.B. (2019). [How Is End-of-Life Care With and Without Dementia Associated With Informal Caregivers' Outcomes?](#) *Am J Hosp Palliat Care*. 2019 Nov;36(11):1008-1015. DOI: 10.1177/1049909119836932

Gijsberts, M.H.E., van der Steen, J.T., Hertogh, C.M.P.M., Deliëns, L. (2019). [Spiritual care provided by nursing home physicians: a nationwide survey](#). *BMJ Support Palliat Care*. 2019 Apr 4. pii: bmjpspcare-2018-001756. DOI: 10.1136/bmjpspcare-2018-001756

Bolt, S.R., van der Steen, J.T., Schols, J.M.G.A., Zwakhalen, S.M.G., Pieters, S., Meijers, J.M.M. (2019). [Nursing staff needs in providing palliative care for people with dementia at home or in long-term care facilities: A scoping review](#). *Int J Nurs Stud*. 2019 Aug;96:143-152. DOI: 10.1016/j.ijnurstu.2018.12.011

Publicaties

van der Steen, J.T., Lennaerts, H., Hommel, D., Augustijn, B., Groot, M., Hasselaar, J., Bloem, B.R., Koopmans, R.T.C.M. (2019). [Dementia and Parkinson's Disease: Similar and Divergent Challenges in Providing Palliative Care](#). *Front Neurol*. 2019 Mar 11;10:54. DOI: 10.3389/fneur.2019.00054

Ten Koppel, M., Onwuteaka-Philipsen, B.D., van der Steen, J.T., Kylänen, M., Van den Block, L., Smets, T., Deliens, L., Gambassi, G., Collingridge Moore, D., Szczerbinska, K., Pasman, H.R.W.; PACE (2019). [Care staff's self-efficacy regarding end-of-life communication in the long-term care setting: Results of the PACE cross-sectional study in six European countries](#). *Int J Nurs Stud*. 2019 Apr;92:135-143. DOI: 10.1016/j.ijnurstu.2018.09.019

Bolt, S.R., Verbeek, L., Meijers, J.M.M., van der Steen, J.T. (2019). [Families' Experiences With End-of-Life Care in Nursing Homes and Associations With Dying Peacefully With Dementia](#). *J Am Med Dir Assoc*. 2019 Mar;20(3):268-272. DOI: 10.1016/j.jamda.2018.12.001

Veleva, B.I., Caljouw, M.A.A., van der Steen, J.T., Chel, V.G.M., Numans, M.E. (2019). [Vitamin D Supplementation in Older Persons: Guidelines Versus Practice](#). *J Am Med Dir Assoc*. 2019 May;20(5):639-640. DOI: 10.1016/j.jamda.2018.11.001

Rauh, S.P., Heymans, M.W., van der Maaden, T., Mehr, D.R., Kruse, R.L., de Vet, H.C.W., van der Steen, J.T. (2019). [Predicting Mortality in Nursing Home Residents With Dementia and Pneumonia Treated With Antibiotics: Validation of a Prediction Model in a More Recent Population](#). *J Gerontol A Biol Sci Med Sci*. 2019 Nov 13;74(12):1922-1928. DOI: 10.1093/gerona/gly260

Oosterveld-Vlug, M.G., Pasman, H.R.W., Ten Koppel, M., van Hout, H.P.J., van der Steen, J.T., Collingridge Moore, D., Deliens, L., Gambassi, G., Kylänen, M., Smets, T., Szczerbinska, K., Van den Block, L., Onwuteaka-Philipsen, B.D.; PACE (2019). [Physician Visits and Recognition of Residents' Terminal Phase in Long-Term Care Facilities: Findings From the PACE Cross-Sectional Study in 6 EU Countries](#). *J Am Med Dir Assoc*. 2019 Jun;20(6):696-702.e1. DOI: 10.1016/j.jamda.2018.08.015

Overig

Sprenger, G. P., van der Zwaan, K. F., Roos, R., & Achterberg, W. P. (2019). [The prevalence and the burden of pain in patients with Huntington disease: a systematic review and meta-analysis](#). *Pain*, 160(4), 773–783.

Winder, J. Y., Achterberg, W. P., Gardiner, S. L., & Roos, R. (2019). [Longitudinal assessment of the Unified Huntington's Disease Rating Scale \(UHDRS\) and UHDRS-For Advanced Patients \(UHDRS-FAP\) in patients with late stage Huntington's disease](#). *European journal of neurology*, 26(5), 780–785. DOI: 10.1111/ene.13889

Terveer, E.M., Fallon, M., Kraakman, M.E.M., Ormond, A., Fitzpatrick, M., Caljouw, M.A.A., Martin, A., van Dorp, S.M., Wong, M.C., Kuijper, E.J., Fitzpatrick, F. (2019). [Spread of ESBL-producing Escherichia coli in nursing home residents in Ireland and the Netherlands may reflect infrastructural differences](#). *J Hosp Infect*. 2019 Oct;103(2):160-164. DOI: 10.1016/j.jhin.2019.05.003

www.unc-zh.nl

SAMEN
KENNIS
maken, **delen**
en toepassen